

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Diplomová práce

2018

Bc. Iurii Naumenko

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Euroskepticismus a Brexit v historickém kontextu

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Iurii Naumenko

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Blanka Říhová, CSc., dr. h. c.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 5. května 2018

Bc. Iurii Naumenko

Bibliografický záznam

NAUMENKO, Iurii. *Euroskepticismus a Brexit v historickém kontextu*. Praha, 2018. 82 s.
Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologie.
Katedra Politologie. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc., dr. h. c.

Rozsah práce: 109 629

Anotace

Tato diplomová práce se věnuje problematice prezidencializace politiky v případě premiéra Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Práce se zaměřuje na to, jak proměňovaly vztahy britského ministerského předsedy s ostatními členy kabinetu, a to v kontextu evropské integrace. Zkoumáme první rok vládnutí prvního kabinetu Theresy Mayové. Práce bere ohled na historický vývoj, a to na momenty, které jsou vzhledem k tématu relevantní. Podniká se exkurz do dějin evropské integrace ve vztahu k Velké Británie, respektive na ty události, které mohly určitým způsobem determinovat současný vývoj, který vyústil v hlasování o Brexitu a nástup Theresy Mayové do funkce předsedy vlády Velké Británie.

Annotation

This diploma thesis deals with the issue of presidential policy in the case of the Prime Minister of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. The The diploma thesis focuses on how the British Prime Minister's relations with other cabinet members have changed in the context of European integration. We explore the first year of Theresa May's first cabinet. The work takes into account the historical development and the moments that are relevant to the topic. It also has done an excursion to the history of Eurointegration in relation to Great Britain or those events that could have determined the current developments that resulted in the vote on Brexit and Theresa May taking the office of the Prime Minister of Great Britain.

Klíčová slova

Brexit, euroskeptismus, historie, prezidencializace, Theresa Mayová, Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Keywords

Brexit, eurosceptism, history, prezidencialization, Theresa May, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Title/název práce

Euroskeptismus a Brexit v historickém kontextu

Euroscepticism and Brexit in historical context

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Prof. PhDr. Blance Říkové, CSc., dr. h. c. za její cenné rady při vedení mé diplomové práce. Rovněž velké poděkování si zaslouží moje maminka Olha Naumenko, Ihor Slyvka, Ondřej Marek, Ivo Mach, Jiřina Miklušáková a Jiří Stránský za vstřícnost a neuvěřitelnou podporu.

Tuto diplomovou práci věnuji památce mého otce Vladimíra Naumenka a Romana Paďouka, jenž pro mne vždy byl, jest a bude ten opravdový kormidelník na cestě k pravému poznání.

Obsah

Úvod	11
1 Krátký exkurz do historického kontextu.	17
1.1 Vstup Velké Británie do Evropského hospodářského společenství.....	17
1.2 Vláda Jamese Callaghana a nástup Margaret Thatcherové.....	23
1.2.1 James Callaghan a jeho proamerická linie	24
1.2.2 Margaret Thatcherová a velký posun ve směru prezidencializace	26
1.3 Pokračování vlády konzervativců v čele s Johnem Majorem.	32
1.4 Tony Blair a jeho návaznost na Margaret Thatcherovou v oblasti prezidencializace	36
2 Prezidencializace britského premiéra v nových podmínkách, které způsobuje Brexit.	45
2.1 Theresa Mayová jako politický aktér.....	47
2.2 Okolnosti referanda o Brexitu jakožto determinanty budoucího vývoje prezidencializace premiérského úřadu v kontextu britské politiky	47
2.3 Klíčové postavy obou táborů a zároveň možní Cameronovi nástupci.....	48
2.4 Financování kampaní, a tudíž možné závazky a vliv prezidancializaci budoucího premiéra	49
2.4.1 Vote Leave.....	49
2.4.2 Britain Stronger in Europe.....	50
2.5 Personální otázka pro Konzervativní stranu: kdo nahradí Davida Camerona?	51
2.6 Restrukturalizace vlády po referendu, vedená novou premiérkou Theresou Mayovou.....	54
2.6.1 Boris Johnson	55
2.6.2 Liam Fox	56
2.6.3 Chris Grayling	58

2.6.4	Andrea Leadsomová	58
2.6.5	Další státní ministři.....	59
2.6.6	Odchod z vlády George Osborna a nástup na jeho místo Philipa Hammonda 60	
2.6.7	Jeremy Hunt.....	60
	Závěr.....	63

Úvod

V následující diplomové práci se budeme věnovat tomu, jak Brexit, tedy rozhodnutí britských voličů v referendu konaném 23. června 2016,¹ ovlivnil britskou vládu. Zaměříme se konkrétně na vztah členů vlády k premiérovi, protože z jejich strany dlouho platila zásada loajality k ministerskému předsedovi, zvláště co se týká prezentace navenek. To se však začalo proměňovat v 70. letech XX. století a právě v souvislosti s evropskou integrací. Budeme zkoumat, jak se změnila britská vláda po referendu a jak její jednotliví členové hájí základní linii Brexitu, a to především při veřejných vystupováních. Pokusíme se vysvětlit jejich jednání na základě toho, že budeme sledovat restrukturalizaci vlády po referendu, vývoj jednotlivých členů vlády a multifaktoriální zastoupení v kabinetu. Pokusíme se tedy o případovou studii prvního roku vládnutí Theresy Mayové s důrazem na Brexit. Jako zdroje se budou využívat prohlášení samotné britské premiérky a její ministrů, jejich mediální prezentace a webové stránky vlády a ministerstev.

V naší práci se pokusíme o jednopřípadovou studii, a to z hlediska dvou pojetí, které určují její smysl: jednak proto, že jednopřípadová studie podle tzv. instrumentálního pojetí skýtá pomocí detailní analýzy jednoho případu spolehlivé informace o širší kategorii fenoménů, a tudíž lze "tvořit obecné teorie i bez většího počtu pozorování, a tedy i bez potřeby variací v hodnotách proměnných." Zároveň volíme jednopřípadovou studii i z toho důvodu, že "detailní, expertní a často praktické znalosti, které případová studie nabízí, mají svou vědeckou hodnotu samu o sobě i bez nutnosti teoretického zobecňování."²

Vycházíme z definice, která je uvedena v článku Jednopřípadová studie,³ kde případem je "dostatečně ohraničený aspekt historické epizody či dostatečně ohraničená historická epizoda sama o sobě." Zároveň však autor dodává, že "pochopitelně, v kvalitativní metodologii není nikdo schopen nabídnout přesnou specifikaci toho, co je

1 Britain Votes to Leave E.U.; Cameron Plans to Step Down - The New York Times. *The New York Times - Breaking News, World News & Multimedia* [online]. Copyright © [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/06/25/world/europe/britain-brexit-european-union-referendum.html>

2 DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7. s. 29.

3 DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7. s. 29.

"dostatečně ohraničené."⁴ Zaměřujeme se proto na prezidencializaci politiky britského ministerského předsedy v kontextu evropské integrace s důrazem na Brexit, a to zejména z toho důvodu, že případ "může být definován také jako určitý objekt, uzavřený systém, který má jasné hranice a svou vnitřní logikou fungování a svou specifickou podstatu."⁵ Zkoumáme tedy prezidencializaci v případě Theresy Mayové jako premiérky a přitom přihlížíme k těm momentům ve vývoji prezidencializace britského premiéra, které z našeho pohledu se nejvíce podíleli na stávajícím stavu prezidencializačních tendencí současné ministerské předsedkyně, a to právě v souvislosti integrace Spojeného království Velké Británie do Evropského hospodářského společenství a později do Evropské unie. Základním indikátorem prezidencializace nám bude sloužit vztah ministerského předsedy k ostatním členům kabinetu a zejména nárok na loajalitu jednotlivých ministrů ve vztahu premiérovi. Zvláště nás bude zajímat prezidencializace na příkladě toho, co a kdy si jednotliví ministři troufli dovolit (například vyjádřit při veřejném vystoupení názor, který nekorespondoval s názorem premiéra, či alespoň se stanoviskem celé vlády), a to hlavně v souvislosti s evropskou integrací a jaké reakce to ze strany ministerského předsedy vzbudilo, tedy zda z jeho strany následovaly sankce, nebo zda to nechal příslušného ministra bez povšimnutí. Jak jsme již uvedli, prezidencializace premiéra Velké Británie nás bude zajímat hlavně v kontextu Brexitu, a proto se pokusíme prozkoumat to, jak se jednotlivé okolnosti Brexitu projeví na prezidencializaci Theresy Mayové, protože "případová studie je detailní analýzou případu, který byl zvolen jako objekt výzkumu"⁶ Zkoumat proto budeme nejen dopad samotného Brexitu na prezidencializaci, ale také to, jak důvody (zejména vyplývající z evropské integrace), vedoucí k Brexitu se reflektovaly s prezidencializačními tendencemi britských premiérů, protože cílem případové studie je "poskytnout hluboké porozumění nebo příčinné vysvětlení vybraného případu. Musí zohlednit celkový kontext události či objektu (sociální, politický, historický), fenoménu či

4 DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7. s. 32.

5 DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7. s. 33.

6 DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7. s. 33.

děje a musí zároveň poskytnout komplexní obrázek - musí být zahrnuto největší množství proměnných."⁷

Tato diplomová práce bude zkoumat to, jak se proměnila prezidencializace britského předsedy vlády v případě Theresy Mayové, a to v souvislosti s evropskou integrací, která nakonec vyústila v referendum o Brexitu. Získané poznatky budou konfrontovány s tou základní tezí, že premiér si vždy potrpěl na loajalitu ze strany svých ministrů, zvláště co se týče veřejného vystupování. Vycházíme z vlastního zájmu o konstelaci mocenských pák v britském kabinetu a celkový vztah Spojeného království Velké Británie a Severního Irska k evropské integraci. V práci se budeme věnovat vymezení prezidencializace a její vývoji, jak je popsána v článku *The British Prime Minister: Much More Than "First Among Equals"* Richar Heffernan a Paul Webb.⁸

Souběžně s tím se podíváme na problematiku prezidencializace v kontextu těch cílů, které si vytyčila nová britská premiérka Theresa Mayová po referendu o Brexitu a pokusíme se o analýzu těch postupů, které zvolila k dosažení svých cílů. Naším úkolem bude zohlednit co nejvíce souvislosti, které jsou relevantní pro téma naší práce, tedy prezidencializaci s důrazem na Brexit, protože "sociální svět je doménou, v níž každý okamžik působí nepřeborné množství faktorů" a že "jednopřípadová studie má za úkol co nejvěrněji zachytit tuto mnohotvárnost prostřednictvím detailní analýzy určitého procesu či situace."⁹ Při posuzování podmínek budeme brát ohled na všechny oblasti společenského života, které podle našeho soudu měly dostatečně značný dopad na probíraný námi fenomén, tedy vliv evropské integrace zejména Brexit na prezidencializaci premiérů Velké Británie, hlavně Theresy Mayové. "Pro stanovení rozsahu podmínek platnosti příčinného vztahu vycházíme z identifikace tzv. nutné nebo postačující podmínky."¹⁰

7 DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7. s. 33.

8 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 27.

9 DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7. s. 39.

10 DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7. s. 40.

Ovšem i když v práci budeme pohlížet na příslušnou podmínku, jako jistý, byť částečný determinant, budeme se snažit si být neustále vědomi toho, že konečný stav může být výsledkem několika různých příčin. Cílem naší diplomové práce tak bude zjistit, zda a jak, respektive do jaké míry Brexit a jeho okolnosti ovlivnily fenomén prezidencializace nové britské premiérky Theresy Mayové.

V práci jsou využívány převážně primární zdroje, tedy mediální projevy zkoumaných subjektů, respektive ty projevy, v nichž se zračí téma, který se zaobíráme. V neposlední řadě využíváme i literatury a dalších kodifikovaných zdrojů, které poskytují relevantní pro naši práci informace a pomáhají lépe stanovit multikauzalitu prezidencializace v úřadu vlády Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Velkým pozitivem použité literatury je to, že vyjádření příslušných politiků a expertů jsou v celkovém kontextu, tudíž využití citace sdělují skutečně to, co je v jádru citace a jejich význam není zkreslený intertextualitou. Zároveň v průběhu celé práce je kladen důraz na uvádění citovaných údajů do širších souvislostí, ovšem aby stále nepřekročily rámec zkoumaného tématu. Mezi negativní aspekty při práci se zdroji, na nichž je naše práce postavena, je jejich obrovské množství. Mnohokrát se stalo, že byl čten relativně dlouhý článek, například rozhovor s novým ministrem v prvním kabinetu Theresy Mayové, který se věnoval Brexitu, ale nakonec nebyl pro naši práci použitelný, protože se netýkal vztahů uvnitř kabinetu a už vůbec ne vztahů se samotnou premiérkou. Je však nutno uznat, že při práci jsem se dostali do styku s obrovským množstvím empirického materiálu, který sám o sobě sice nebyl pro naši práci relevantní, ale odkázal nás na další literaturu, či jakýkoliv jiný mediální produkt, který však byl pro naši práci velmi užitečný a pomohl již získané poznatky uvést do širších souvislostí a vysvětlit, nebo alespoň nastínit vysvětlení, proč k příslušné situaci došlo a proč se jednotliví aktéři se chovali určitým způsobem, což často poukazovalo na politický zájem jednotlivých politických subjektů, takže nám to pomáhalo činit jisté hodnotové soudy a posouvat se dále. Každopádně jako kladnou záležitost vnímáme to, že většinou naše zdroje byly velice aktuální a některé vznikaly dokonce i během psaní této práce. Zároveň bylo nevýhodou i to, že jsme probírali situaci, která je velmi, v jistém smyslu až příliš čerstvá, to znamená, že literatury nebyl dostatek a vůbec se nám nepodařilo najít nějaké odborné publikace, které by explicitně se věnovali konfrontaci prezidencializaci premiéra Velké Británie s Brexitem a jeho souvislostmi. Ale vcelku jsme

velmi pozitivně vnímali, že můžeme pracovat s mediálními články, které kromě objektivních žurnalistických předpokladů obsahovaly i osobní stanoviska autorů, kteří je tam vkládali se snahou ovlivnit recipienta, což přinášelo nové myšlenky a pohledy na věc, které zase bylo možné konfrontovat s politologickými principy, z nichž jsme vycházeli. Využívali jsme převážně články BBC NEWS, BBC ON THIS DAY, The Guardian, The Telegraph, Financial Times, The Spectator, The Sun a další. Co se týče literatury, tak byly nám velmi nápomocné knihy Johna Pindera *European Community: the building of a union* a *The building of the European Union*. V neposlední řadě velice nám pomohla kniha *Britain, Germany and the future of the European Union*, jejíž autorem je Christian Schweiger. Tato poslední kniha nejen se dobře čte, ale také poskytuje velké množství, které je v rámci politologického bádání velmi užitečné.

Jelikož naše zkoumání se bude opírat o jev prezidencializace politiky, považujeme za nezbytné uvést politologickou definici pojmu prezidencializace. Z velkého množství definic, které se od sebe pochopitelně liší, zvolili jsme tu, kterou navrhují Thomas Pogutke a Paul Webb ve svém článku *The Presidentialization of Politics in Democratic Societies: A Framework from Analysis*.¹¹ Jejich definice se nám totiž jeví jako poměrně konkrétní a zároveň nejobecnější. Prezidencializaci politiky lze podle nich chápat jako rozvoj rostoucích zdrojů vedení a autonomie v rámci strany a politické exekutivy, respektive stále více volebních procesů se zaměřuje na vedení a vedení zase věnuje svoji pozornost spíše volebním výsledkům a tudíž i vlastnímu udržení se než efektivnímu řízení strany v prosazování programových tezí. V podstatě jsou těmito změnami ovlivněny tři centrální arény demokratické vlády, které můžeme rozdělit na tři tváře prazidenizace, jmenovitě výkonnou tvář, tvář strany a tvář volební. Prezidentalizace podle Thomase Pogutkeho a Paula Webba tudíž jako proces znamená, že tři tváře prezidencializace se posilují jinými faktory, než jsou faktory plynoucí přímo z formální ústavního pořádku.¹²

¹¹ POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 1.

¹² POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 5.

Začneme krátkým exkurzem do historického kontextu, v němž se zaměříme na ty vlády, u nichž, jak se nám zdá, je nejvíce patrná proměna premiérových vztahů ke svým ministrům a požadavek na loajalitu ilustrující politologický jev prezidencializace, a to v souvislosti s evropskou tematikou. Vzhledem k zaměření naší práce zvláštní akademický zájem budí tento jev v kontextu referenda o Brexitu.

1 Krátký exkurz do historického kontextu.

Začneme dějinným kontextem, protože právě v minulosti hledáme kořeny zkoumaného tématu. Podíváme se nejdříve na první období úřadování Harolda Wilsona, protože počátky skutečné a opravdu efektivní integrace Velké Británie do nadnárodní organizace, kterou v té době Evropské hospodářské společenství bylo, vidíme hlavně na konci šedesátých let milého století. První kabinet Harolda Wilsona je pro nás relevantní proto, že zde pozorujeme konflikt ministerského předsedy s tehdejším ministrem obrany Denisem Healyem. Denis Healy si troufl kritizovat veřejně vlastního premiéra, a to i po osobní stránce. Ovšem i navzdory takovému chování nepřišel o své křeslo v kabinetu Harolda Wilsona, což budí naši pozornost v plné míře, a to z důvodů, že tématem naší práce i je vztah premiéra ke svým ministrům a disciplinární postupy vůči nim v případech, když jednotliví členové vlády se snaží navenek vystupovat jinak než ministerský předseda. Historicky začínáme Haroldem Wilsonem proto, že právě v šedesátých letech minulého století v Velké Británii velmi silně rezonovaly ve společnosti obavy a strachy z toho, že premiér koncentruje ve svých rukou příliš velkou moc a že vlastně ovládá své kolegy ve vládě a z vlastní vůle řídí parlamentní postupy, místo toho, aby jen moderoval a řídil legislativní proces.¹³

1.1 Vstup Velké Británie do Evropského hospodářského společenství.

Začneme již prvním obdobím Harolda Wilsona, kdy zastával post ministerského předsedy od 16. října 1964 do 19. června 1970. H. Wilson podporoval vstup Velké Británie do Evropského hospodářského společenství. To se však velmi zkomplikovalo tím, že tehdejší francouzský prezident Charles de Gaulle v roce 1967 tento postup vetoval, což způsobilo odklad vstupu, a to nejen z důvodů, které můžeme označit za procedurální, ale také proto, že ohledně tohoto předmětu nebyla shoda uvnitř samotné Labour Party. Pro Harolda Wilsona to nebyla vůbec snadná situace, protože musel řešit nejen rozpočtové schodky, ale také nezaměstnanost a inflaci, které dosáhly relativně vysoké míry. Málokdo si též dokáže uvědomit, že situace Wilsonova kabinetu byla stížená i tím, že se ocitl v

13 WILSON, Frank Lee. *European politics today: the democratic experience*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, c1990. ISBN 01-329-2012-3. s. 73

takových socioekonomických podmínkách, které ještě neměly vypracované postupy svých řešení, například se měnily sociální vztahy napříč celým spektrem britských společenských vrstev, protože nastávaly nové sociální jevy¹⁴ (třeba prudký rozvoj televize, jiný vývoj módy a životního stylu, změny v pojetí volného času a sebeidentifikace s vlastní zemí),¹⁵ které někdy dokázaly značně proměnit požadavky voličského bloku, což musely strany včetně Labour Party řešit, a to ihned a tzv. «naostro», a proto ani vláda H. Wilsona nebyla schopna plně uvědomit povahu příslušných změn ve společnosti, protože jak říká Geoffrey Goodman: bylo to pravděpodobně období největších sociálních a průmyslových změn v tomto století.¹⁶ Wilson též byl nucen brát ohled na to, že Spojené království Velké Británie a severního Irska nemohlo pohlížet na sebe pouze v národním rámci, ale také se muselo prezentovat jako identita lokálně-globální. Také zájmy jiných významných evropských hráčů se musely soustředit na ekonomiku a akceptovat ty podmínky, které diktuje evropský, potažmo světový trh. Tím se vlastně otevřely dveře pro jednání, která se týkala vzájemné integrace, ovšem taktéž zároveň vznikly jisté problémy na ekonomickém poli. Důvodem byl nejspíše nejistota lokální subjektů, že výhody ze vzájemné ekonomické provázanosti budou překryty nevýhodami, které by se mohly projevit dominancí určitého nového obecného trendu na úkor jedné z tradičních oblastí ekonomiky. Proto se hlavně velká část Britů držela jím tak vlastního konzervatismu (dokonce i mezi labouristy), kdy se raději preferují osvědčené, byť třeba i starší, či dokonce zastaralé metody a postupy, a to i v otázkách vstupu do Evropského hospodářského společenství. "I tržní Evropa, její obchodnický duch jakoby vyzvedával spíše provinční než evropské. Lidé se v těchto neklidných dobách přidržují zlomků starého a důvěrného, aby nebyli setřeni proudem Všechno-se-mění."¹⁷ To z velké části vysvětluje

14 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 56

15 Harold Wilson | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 14.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/1995/may/25/obituaries>

16 Harold Wilson | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 14.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/1995/may/25/obituaries>

17 BECK, Ulrich. *Co je to globalizace?: omyly a odpovědi*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. Sociologická řada. ISBN 978-80-7325-123-9. s. 181

proč obyvatelé Spojeného království a Severního Irska již od začátku byli ve vztahu k evropské integraci velmi zdrženliví.

A co se týká francouzského veta, jeví se nám pro vysvětlení dalšího vývoje integrace Velké Británie do EHS relevantní poznamenat, že podobné chování ze strany Francie nebylo již zdaleka poprvé: tentýž de Gaulle již v roce 1963 překazil vstup Britů do EHS. Tehdy ublížil nejen Velké Británii, ale také i samotnému EHS, protože podle ustálené praxe podobná řešení v EHS se přijímala kolektivně po příslušné rozpravě, zatímco Ch. de Gaulle oznámil své veto hned při tiskové konferenci, aniž by to probral se svými partnery.¹⁸ Mnohé nasvědčuje, že zde šlo primárně o rivalitu hospodářskou, protože například v otázkách vnější politiky obě země, jak Velká Británie, tak i Francie, měly podobné názory.*

Ovšem zdaleka ne všichni Britové považovali de Gaullovo veto za neúspěch. Právě euroskeptici mohli slavit, a proto i když Labour Party měla svého ministerského předsedu, tak určitá její část (jako například někdejší lídr labouristů Hugh Gaitskell* a jeho okolí, kteří byli přesvědčení, že členství Velké Británie v EHS bude znamenat konec Spojeného království jakožto nezávislé evropské země – „as an independent European state“)¹⁹ naopak byla ráda, že toto počínání jejího premiéra se nedařilo. "Protievropské křídlo Labour Party dočasně triumfovalo a záležitost byla uložena ad acta."²⁰ Vláda Harolda Wilsona je pro autora zajímavá právě také tím, že už v ni můžeme pozorovat jakousi emancipaci jednotlivých ministrů. Je samozřejmě otázkou, nakolik to bylo zaviněno samotným Wilsonem, kterého jeho vlastní ministr obrany (Secretary of State for Defence) Denis Healey označil za muže, který nemá ani politické zásady ("neither political

18 PINDER, John. *European Community: the building of a union*. New York: Oxford University Press, 1991. ISBN 01-928-9225-8. s.12

* a to i v tak zásadním směru jako pohled na činnost USA ve světě, protože v červnu 1966 Wilson dokonce v Sněmovně shromáždění odsoudil americké bombardování Hanoje. Zase v dubnu 1964 se francouzský ministr zahraničí Couve de Murville postavil proti komuniké, jež mělo vyslovit podporu USA ve Vietnamu. In (LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri, 1997. Historická řada (Libri). ISBN 80-859-8329-X. s. 204)

* Hugh Gaitskell byl předsedou Labour Party v letech 1955 - 1963.

19 CHARLTON, Michael. *The price of victory*. London: British Broadcasting, 1983. ISBN 05-632-0055-3. s. 274.

20 LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri, 1997. Historická řada (Libri). ISBN 80-859-8329-X. s. 239

principle"), ani neumí najít směr ("sense of direction.")²¹ Proto možná ani není divu, že právě D. Healey se dostal s premiérem Wilsonem do konfliktu, a to právě z důvodu, že aktivně podporoval dodávky zbraní různým diktátorským režimům, třeba do Íránu, Libye, Chile či tehdejší Jihoafrické republiky, v níž panoval apartheid. Je však zajisté pravda, že následně i sám Healey uznal, že to bylo chybné jednání, co se týká této záležitosti.²² Vzhledem k tématu naši práce nutno podotknout, že i přes svůj relativně vážný spor s ministerským předsedou Denis Healey svoje křeslo ve Wilsonově kabinetu neztratil, což z pozice britského premiéra se jeví jako více než velkorysé, zvláště pokud se jedná o šedesátá léta, kdy premiér už jen z pozice svého úřadu byl osobou mnohem dominantnější. Wilsonův nástupce Edward Heath však dokázal uskutečnit to, co se nepovedlo labouristovi Wilsonovi - prosadit vstup Velké Británie do Evropského hospodářského společenství. "Heath již ve své první řeči v parlamentu v roce 1950 prosazoval účast Británie v evropském sjednocovacím procesu".²³ Byl to konzervativec, jehož první všeobecné volby v pozici lídra skončily porážkou, protože Wilsonova vláda jen umocnila svoji většinu, ale konzervativci začali získávat preference během následujících dvou let, a to nejspíše kvůli hospodářské recesi, což zase výrazně zvýšilo nezaměstnanost, a tak premiér Wilson vyhlásil volby v červnu 1970. Téměř všechny předvolební průzkumy naznačovaly další vítězství Labour Party, a proto ještě větší bylo překvapení, když konzervativci zvítězili, a to s většinou v 30 hlasů.²⁴ Domníváme se, že Edwarda Heatha lze označit za premiéra, který si potrpěl na loajalitu a dokázal ji i patřičně odměnit. Třeba Alexandra Douglase-Homa, který před tím uskutečnil reformu strany a podpořil Heathovu kandidaturu na jejího lídra, učinil ve svém kabinetu Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs. I když si možná také zaslouží pozornost to, že i Heath mohl mít ve své vládě lidi s výrazně odlišnými názory, jako příklad by mohl být Anthony Kershaw. Ten sice do velké míry

21 Harold Wilson | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 10.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/1995/may/25/obituaries>

22 Lord Healey obituary | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 11.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2015/oct/03/lord-healey>

23 LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri, 1997. Historická řada (Libri). ISBN 80-859-8329-X. s. 238

24 BBC ON THIS DAY | 19 | 1970: Shock election win for Heath. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 12.11.2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/june/19/newsid_3829000/3829819.stm

loajální byl, ovšem jeho politické názory, které byly poměrně liberální a projevovaly se tím, že podporoval interupce, byl pro vstup Velké Británie do EHS a podporoval volební reformu, nutí se zamyslet na tím, jak vůbec se ocitl v Konzervativní straně.²⁵ I když třeba jeho postoj k EHS možná byl v rozporu se značnou částí Konzervativní strany, ale zase korespondoval s názory samotného Heatha, který vstup Velké Británie do EHS považoval za tak důležitý, že hned se postaral o to, aby se to zařadilo mezi hlavní body volebního programu strany.²⁶ A skutečně tuto svoji prioritu se mu podařilo dovést k žádanému cíli a Velká Británie se v roce 1973 vstoupila do EHS. Ovšem Velké Británii a potažmo jeho vládě to nepřineslo tolik, kolik očekával. Ale zde se projevilo to, co Robert K. Merton pojmenoval jako nezamyšlené důsledky (unintended consequences) lidského jednání,²⁷ protože podmínky, na jejichž základě se budovala evropská integrace v šedesátých letech, se ukázaly být krátkozraké, a proto vznikaly spory, které EHS polarizovaly,²⁸ což se zvláště výrazně dotýkalo Velké Británie, protože její ekonomika ve srovnání s ostatními byla velmi pomalá.²⁹ Tyto skutečnosti velmi ztěžovaly premiérovy nejen uplatňovat své kroky ve směru prezidencializace. Pro umožnění alespoň částečné realizace prezidencializačních tendencí, kladly okolnosti na osobnost premiéra větší nároky, co se týká jednání uvnitř kabinetu, aby jednak byla zajišťována loajalita ministrů, ale také aby vládnutí bylo efektivní.

Po porážce konzervativců v roce 1974 Heatha znovu vystřídal labourista Wilson, jehož vláda dosáhla jistých změn v podmínkách pro členství Velké Británie v EHS. Právě zde je možné též pozorovat, jak se mění ona, až téměř ústavní zvyklost, kdy ministři musí být loajální vůči svému premiérovi, hlavně co se týká prezentace navenek. Tato zvyklost se

25 Sir Anthony Kershaw | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 18.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2008/may/02/conservatives>

26 LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri, 1997. Historická řada (Libri). ISBN 80-859-8329-X. s. 238

27 Robert K. Merton, Versatile Sociologist and Father of the Focus Group, Dies at 92 - The New York Times. [online]. Copyright © [cit. 29.12.2017]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2003/02/24/nyregion/robert-k-merton-versatile-sociologist-and-father-of-the-focus-group-dies-at-92.html>

28 MCGUIRE, Steven a Michael SMITH. *The European Union and the United States: competition and convergence in the global arena*. New York: Palgrave Macmillan, 2008. European Union series (Palgrave Macmillan (Firm)). ISBN 978-0-333-96862-8. s. 20

29 WILSON, Frank Lee. *European politics today: the democratic experience*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, c1990. ISBN 01-329-2012-3. s. 93

láme právě v souvislosti s integrací Velké Británie do Evropského hospodářského společenství. V roce 1975 těsně před referendem, v němž britští voliči měli odpovědět na otázku, zda podporují setrvání Spojeného království v EHS, ministerský předseda Wilson prohlásil, že vláda doporučuje odpovědět na tuto otázku kladně, načež někteří jeho vlastní ministři si dovolili s Wilsonem veřejně nesouhlasit.³⁰ Největší pozornost na sebe strhl ministr průmyslu Tony Benn, který dokonce v témž roce 1975 napsal dopis do časopisu *The Spectator*, kde vysvětloval, jak se evropská integrace odrazí na ústavním pořádku Velké Británie, a sice že naruší všechny pět demokratických pilířů, jejichž hlavním principem je suverenita. Tu Tony Benn odvozuje ne od parlamentu, ale od voličů, kteří teprve prostřednictvím hlasování propůjčují suverenitu parlamentu, který podle Benny nesmí s ni nakládat, jak se mu zamane, nýbrž ji musí zachovat v plnosti a podrobit revizi při příštích volbách, aby jeho směřování zůstávalo legitimní.³¹ Tony Benn se celkově dá charakterizovat jako významný představitel levicového křídla v Labour Party a abychom lépe pochopili jeho radikalismus, tak se můžeme podívat na to, jak vzpomínal na své působení ve Wilsonově vládě. Říká, že právě jako ministr pocítil na sobě moc a vliv podnikatelů a bankéřů, a to zvláště v momentech, kdy oni si prokládali stezky do kabinetu a k jeho členům prostřednictvím nevidaných forem ekonomického tlaku, či dokonce vydírání. Tvrdí, že při pozorování těchto skutečností přišel k závěru, že členové parlamentu a voliči, kteří je volí, řídí Velkou Británii jen povrchně, protože se jen střídají vedení, která udržují systém. Kdyby britský lid se začal zabývat, jakou moc ve skutečnosti má, tak by se zhrozil, protože by zjistil, že je opravdu malicherná.³² Nicméně přítomnost Tonyho Benny ve vládě se nejen tolerovala, ale Benn v roce 1975 se dokonce stává Secretary of State for Energy a vydrží jím být i za vlády Jamese Callaghana.

I když, jak jsme zmínili výše, druhé Wilsonově vládě se podařilo dosáhnout výrazných zlepšení, co se týká členství v EHS a provést referendum ohledně setrvání v něm (mimořádně výsledek referenda byl velice proevropský), stále v britské společnosti

30 BBC ON THIS DAY | 6 | 1975: UK embraces Europe in referendum. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 15.11.2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/june/6/newsid_2499000/2499297.stm

31 Tony Benn on the 1975 referendum | Coffee House. *Coffee House | Daily commentary on politics and current affairs* [online]. Dostupné z: <https://blogs.spectator.co.uk/2016/05/a-lesson-from-the-1975-referendum/>

32 BENN, Tony. *Out of the wilderness: diaries 1963-67*. Repr. London: Arrow, 1988. ISBN 978-009-9586-708. s. 46

převládaly euroskeptické nálady, a to zejména v kruzích politické elity. Britská vláda jako celek i nadále velmi pasivně uplatňovala svoje členství a málo těžila z něho.³³

Udělalí jsme krátký přehled tří kabinetů, které byly pro Velkou Británii zásadní právě v kontextu evropské integrace. Všechny tři vlády vstup do EHS vehementně prosazovaly, i když to byly vlády ideově odlišné: nejdříve labouristé, potom konzervativci a potom znovu labouristé, a to dokonce se stejným premiérem, tedy Wilsonem. Ten se v roce 1974 vrací na post předsedy vlády, i když právě on má veřejné konflikty se svými vlastními ministry, které však nechce, či nemůže pokárat a nechává je ve svém kabinetu dále působit. Jako nejvýraznější příklady jsme uvedli Denise Healyho a Tonyho Benna, a to z důvodů, že vedli ministerstva, která z hlediska strategického patří k těm nejdůležitějším. Ať už to bylo způsobeno projevy osobní povahy samotného Harolda Wilsona či jinými faktory, jedná se však z hlediska britského premiéra o praxi netradiční. Něco podobného jsme mohli pozorovat, byť možná v daleko menší míře, i u relativně přísného premiéra Edwarda Heatha, a to třeba ve vztahu k Anthonymu Kershawovi, tudíž lze usuzovat, že se tady už mění (a mění se právě v kontextu evropské integrace) tento trend, který historicky měl pro britskou vládu téměř axiomatickou platnost, že si všichni členové vlády dovolují veřejně tvrdit jen to, co koresponduje s prezentací ministerského předsedy.

1.2 Vláda Jamese Callaghana a nástup Margaret Thatcherové

James Callaghan vystřídal H. Wilsona po jeho nečekaném odstoupení. V porovnání s Margaret Thatcherovou se odlišoval nejen světonázorem a stranickou příslušností, ale i způsobem jednání. Byl to člověk velmi taktický a diplomatický, a možná právě proto se mu podařilo se do velké politiky dostat a udržet se v ni tak dlouho a na tak vysokých pozicích. I když samotného J. Callaghana často charakterizují jako postavu nevýraznou, z hlediska osobní kariéry byl to velice úspěšný politik. Rozhodli jsme se Callaghanovu kabinetu věnovat pozornost, protože zde také hraje roli jedná z jeho osobních vlastností, a

33 SCHWEIGER, Christian. *Britain, Germany and the future of the European Union*. New York: Palgrave Macmillan, 2007. ISBN 02-300-0809-7. s. 25

to ve vztahu ke Spojeným státům americkým, což se projeví za jeho vlády i navzdory tomu, že Callaghan byl velkým stoupencem členství Velké Británie v EHS.

1.2.1 James Callaghan a jeho proamerická linie

Na jaře 1976 Harold Wilson resignuje na post předsedy vlády a také na funkci lídra strany. Na obou těchto pozicích ho nahradil James Callaghan, jenž spolu s Wilsonem byl vášnivým zastáncem integrace Spojeného království do EHS. Z hlediska kariéry James Callaghan byl vskutku úspěšný politik, protože pobýval ve všech čtyřech nejvýznamnějších funkcích (Great offices of State), tedy ministr vnitra, ministr zahraničí, tzv. The Chancellor of the Exchequer a nakonec premiér. Jako premiér James Callaghan (a v jeho osobě i celá Velká Británie) sice nebyl skutečně klíčovým hráčem v Evropě, ale svým klidným jednáním a diplomatickými schopnostmi navázal harmonický vztah s americkým prezidentem Jimmym Cartrem.³⁴ To však se neprojevilo jen v podobě osobních laskavostí, ale mělo také za následek výrazná gesta v rámci evropského společenství, a to zejména v roce 1978 na evropském summitu v Kodani, kdy Evropané se rozhodli chránit se před dolarovou nestabilitou tím, že se pokusí o měnovou integraci v rámci ES. "Jediným, kdo se postavil proti evropské snaze izolovat se od Spojených států, byl britský premiér Callaghan, který navrhoval, aby se evropské vlády pokusily ozdravit existující systém v koordinaci se Spojenými státy."³⁵ Trval na tom, i když byl téměř sám, protože všem účastníkům bylo jasné, že pokud konsenzus bude dosažen, tak rozhodně se to bude týkat spíše měnové integrace a stabilizace měnových kurzů než rezervních fondů.³⁶ Jeví se proto jako oprávněné, když se Callaghanova linie označuje za silně proamerickou než evropskou.³⁷

Ve vlastním kabinetu také měl svérázné lidi, například "zdědil" po Wilsonovi Denise Healyho, který třeba spolu s ministrem obchodu Edmundem Dellem měl

34 LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri, 1997. Historická řada (Libri). ISBN 80-859-8329-X. s. 277

35 LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri, 1997. Historická řada (Libri). ISBN 80-859-8329-X. s. 283

36 PINDER, John. *The building of the European Union*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 1998. ISBN 01-928-9315-7. s. 155

37 LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri, 1997. Historická řada (Libri). ISBN 80-859-8329-X. s. 305

komunistickou minulost.³⁸ O Callaghanově klidném jednání a diplomatických schopnostech, které jsme zmínili výše, svědčí i to, že udělal Della svým ministrem obchodu i přesto, že E. Dell prostřednictvím Healyho chtěl podpořit Wilsona. Nelze se stoprocentní jistotou dokázat, že mezi Callaghanem a Dellem byl konflikt, který měl veřejnou odezvu, ale lze usoudit, že Dell by v roce 1978 neodstoupil, kdyby byl s politikou Callaghanova kabinetu spokojen.³⁹ Tato interakce E. Della s ministerským předsedou J. Callaghanem je pro nás relevantní proto, že byl to právě Edmund Bell, kdo následně, v roce 1979 byl určen Evropskou radou (European Council) jako jeden ze tří "wise men". Ti měli za úkol přezkoumat a přehodnotit procedury v Evropském společenství (European Community).⁴⁰ To se bezprostředně vztahuje k tématu naší práce, protože, jak třeba usuzuje Arthur Benz v svém článku *Linking Research on Europeanisation and National Parliaments*, celkově v případě Velké Británie je příznačné to, že ve výborech, které mají na starosti evropskou politiku, mají parlamentní politické strany poněkud jinou roli než třeba v kontextu domácí politiky, a to zejména z toho důvodu, že zde je přítomen zájem všech stran při volbě příslušného ministra a zkoumání jeho práce. Zřejmě tedy i na příkladu Spojeného království platí, že v parlamentu, který je integrován do určité nadnárodní jednotky, která má konfедераční charakter, už poněkud jinak fungují vzájemné meziskupinové vztahy, které například stojí na zásadě neustálé loajality vládní strany k vládě a také princip předpokládané konfrontace mezi vládní stranou a stranami opozičními.⁴¹

Na jaře roku 1979 parlament vyjádřil vládě Jamese Callaghana nedůvěru, což mělo za následek konání předčasných voleb, v nichž labouristé prohráli a museli tak na mnohá léta přenechat moc konzervativcům. Za hlavní důvody těchto voleb se často považují značné stávkové akce na konci roku 1978, které se přelily i na začátek roku 1979. Kromě toho

38 Edmund Dell | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 28.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/news/1999/nov/04/guardianobituaries.obituaries>

39 Edmund Dell | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 28.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/news/1999/nov/04/guardianobituaries.obituaries>

40 Obituary: Edmund Dell | The Independent. *The Independent | News | UK and Worldwide News | Newspaper* [online]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/obituary-edmund-dell-1122292.html>

41 EDITED BY KATRIN AUDEL AND ARTHUR BENZ. *The Europeanisation of parliamentary democracy*. Transferred to digital print. Abingdon: Routledge, 2007. ISBN 04-153-7133-3. s. 213

znovu byla velká nezaměstnanost a navíc Callaghanova vláda neuspěla v referendu se svým návrhem o decentralizaci politické moci ve Skotsku a Walesu. Následně pak v roce 1980 James Callaghan resignoval na post předsedy Labour Party.

1.2.2 Margaret Thatcherová a velký posun ve směru prezidencializace

Když po volbách 3. května 1979 konzervativci definitivně zvítězili a obdrželi v dolní komoře britského parlamentu 339 míst, už hned druhý den se Margaret Thatcher stala premiérkou, a tudíž první ženou v dějinách Spojeného království, která se ujala tohoto úřadu.⁴² S její příchodem se mění nejen vládnoucí strana a složení kabinetu, ale také výrazně se proměňuje způsob jednání se svými ministry, což může být do značné míry determinováno institucionálními mechanismy a v neposlední řadě stylem politického lídra. Zatímco Callaghanův způsob jednání se dá označit za relativně otevřený a konsensuální, Thatcherová začala jednat spíše odcizeně (aloof) a také tak, že na svých stanoviscích neochvějně trvala (assertive).⁴³ Margaret Thatcherová se také každý den setkávala s královnou a probírala s ni aktuální politická témata. Zmiňujeme to proto, že jak pak vzpomínala samotná Thatcherová, že vždy byla přesvědčena o tom, že chování královny ve vztahu k vládě je naprosto adekvátní a že různé průpovídky o neshodách dvou klíčových žen v zemi byly příliš lákavé na to, aby se na ně nepřišlo, i když s realitou neměly vůbec nic společného.⁴⁴ M. Thatcherová se vepsala do dějin s přídomek "železná lady". Tím se vystihuje její celkový postoj ke všem, tudíž i ve vztahu k členům vlastního kabinetu a požadavku na jejich loajalitu, o čemž se budeme moci přesvědčit následující kapitole. Řada kroků, které hned jako premiérka podnikla, ujišťují, že toto označení velmi koresponduje s reálným osobnostním profilem předsedkyně britské vlády. M. Thatcherová se snažila realizovat politiku, která byl zaměřena na snížení přímých daní ze zisku a zvýšení nepřímých daní, zejména daně z přidané hodnoty. Zároveň se pustila do

42 ECCLESHALL, Robert. a Graham S. WALKER. *Biographical dictionary of British prime ministers*. New York: Routledge, 1998. ISBN 978-041-5187-213. s. 358

43 WILSON, Frank Lee. *European politics today: the democratic experience*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, c1990. ISBN 01-329-2012-3. s. 285

44 THATCHER, Margaret. *The Downing Street years*. London: HarperCollins, 1993. ISBN 00-025-5354-6. s. 18

mnoha velmi nepopulárních opatření, aby snížila schodek státního rozpočtu. Například snížila dotace pro státní podniky a dramaticky snížila výdaje na sociální zabezpečení.⁴⁵ Někteří ministři z vlády M. Thatcherové nesouhlasili s tak razantními postupy své ministerské předsedkyně. Ovšem M. Thatcherová byl odhodlaná jít za svým cílem do konce, o čemž také jasně deklarovala na stranickém sjezdu v říjnu roku 1980, kde pronesla svůj známý výrok: "You turn if you want to. The Lady is not for turning!"⁴⁶ Z hlediska našeho tématu je Margaret Thatcherová a její projev na tomto sjezdu relevantní ještě i tím, že zde znovu explicitně vyjádřila svůj negativní postoj k členství Spojeného království v Evropském hospodářském společenství.⁴⁷ V osobě Margaret Thatcherové též pokračovala rivalita mezi Velkou Británií a Francií, a to i v kontextu evropské integrace, kdy postoje britské premiérky dokázaly být v značném rozporu i tak vlivnými figurami evropské politiky jako Jean Monnet a Jacques Delors, jenž v letech 1985 - 1995 byl dokonce předsedou Evropské komise.⁴⁸ Později se ještě vrátíme ke vývoji vztahů mezi M. Thatcherovou a J. Delorse, a to zejména v kontextu přijetí Jednotného evropského aktu.

Ale i přes tak nepřátelský vztah k evropské integraci britské premiérce se podařilo mít na své straně EHS při válečném konfliktu s Argentinou o souostroví Falklandy. Nejednalo se však o podporu jen prostřednictvím gest, ale mělo to i reálný hospodářský dopad, protože členské země EHS uvalily ekonomické sankce na Argentinu. Význam těchto kroků ze strany EHS se dá ještě lépe pochopit, když si připomeneme ten fakt, že i někteří ministři samotné Thatcherové nepodporovali její postup na Falklandských ostrovech. Například Jock Bruce-Gardyne dokonce napsal Thatcherové dopis, kde premiérku varoval, že případný neúspěch způsobí celé vládě nenapravitelnou škodu, která se ještě prohloubí tím, že ostrovy samotné nejsou z hlediska rozlohy vůbec významné.⁴⁹ To

45 REITAN, E. A. *The Thatcher revolution: Margaret Thatcher, John Major, Tony Blair, and the transformation of modern Britain, 1979-2001*. Lanham, Md., c2003. ISBN 07-425-2203-2. s. 30

46 BBC ON THIS DAY | 10 | 1980: Thatcher 'not for turning'. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 02.12.2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/10/newsid_2541000/2541071.stm

47 BBC ON THIS DAY | 10 | 1980: Thatcher 'not for turning'. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 02.12.2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/10/newsid_2541000/2541071.stm

48 GILLINGHAM, John. *Design for a new Europe*. New York: Cambridge University Press, 2006. ISBN 05-216-8664-4. s. 6

49 Thatcher papers show Falkland islands doubts in heart of Downing Street | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit.

se nakonec nestalo a její podpora naopak vzrostla. Pro nás však má význam to, že takové neshody byly i uvnitř samotného kabinetu, což umožňuje kvalifikovat spoluúčast členů EHS jako osobní úspěch samotné M. Thatcherové, a to právě na evropském poli.

Jock Bruce-Gardyne ovšem nebyl zdaleka jediný: třeba tehdejší poslanec ve Sněmovně shromáždění Stephen Dorrell tvrdil, že vše by se mělo omezit jednáními, kde Británie může použít jen flotilu, a to pouze pro psychologický nátlak.⁵⁰ Možná právě pro podobné chování se S. Dorrell nikdy nestal členem Thatcherové vlády. Musel si tak počkat až do roku 1992, kdy se stal Financial Secretary to the Treasury v kabinetu Johna Majora. Na tomto příkladě je vidět, jak Thatcherová obnovuje tradice britského kabinetu, konkrétně tedy požadavek loajality ze strany svých ministrů. Tady však je naprosto legitimní položit si otázku, zda jí nahrály okolnosti, či je to opravdu záležitost její osobních kvalit. Koneckonců můžeme se setkat s názory, že zdaleka ne každý britský premiér měl takovou politickou váhu a byl tak mediálně silný a zdatný právě jako Margaret Thatcherová.⁵¹ Pod její vedením Konzervativní strana opustila snahu o konsensus v plánované ekonomice a státním aparátě sociálního zabezpečení. Právě Thatcherová vyzvala k návratu k volnému trhu. Hned v roce 1979 konzervativci pod vedením Thatcherové začali s ohledem na ekonomickou poptávku snižovat sociální výdaje a progresivitu daní z příjmu. Zároveň také se zkracovaly a omezovaly státní investiční fondy. V neposlední řadě se likvidoval vládní dohled nad ekonomikou. To vše bylo doprovázeno privatizací a znárodňováním průmyslu.⁵² Zřejmě podobné kroky vyžadovaly silnou vůli, protože se to konalo v podmínkách například vysoké nezaměstnanosti, o níž také samotná Thatcherová mluvila na již zmíněném sjezdu už v říjnu 1980.⁵³ Když to říkala, tak asi si byla vědoma, jak nízké preference má. Už v prosinci téhož roku 1980 její rating klesl na 23 procent, což bylo asi

02.12.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2013/mar/22/thatcher-papers-show-falklands-doubts>

50 Thatcher papers show Falkland islands doubts in heart of Downing Street | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit.

02.12.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2013/mar/22/thatcher-papers-show-falklands-doubts>

51 HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. *Politické systémy*. Brno, 2011. ISBN 978-80-87474-23-5. s. 119

52 WILSON, Frank Lee. *European politics today: the democratic experience*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, c1990. ISBN 01-329-2012-3. s. 54

53 BBC ON THIS DAY | 10 | 1980: Thatcher 'not for turning'. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 02.12.2017]. Dostupné

z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/10/newsid_2541000/2541071.stm

úplně nejnižší ukazatel, který ministerští předsedové Velké Británie kdykoliv měli. Stanoviska Margaret Thatcherové jsou pro nás též relevantní, protože mají evropské konsekvence. Pro zmínku můžeme uvést příklad z Rady Evropy, což je orgán, který není součástí EHS, ale má ještě širší členskou základnu. Jedním z markantních projevů jsou třeba postupy Velké Británie při úpravách Evropské sociální charty. Britská strana protestovala hlavně proti bodům, kde se jednalo o maximální pracovní dobu, důstojnou mzdu pro dělníky a také jejich právo na spolurozhodování. I když v prosinci 1989 Rada Evropy tento text schválila, Margaret Thatcherová byla proti.⁵⁴

Snad nikoho nepřekvapí, že záležitosti evropské integrace často rozdělovaly členy Konzervativní strany a právě za vládnutí Margaret Thatcherové mezi nimi mnohokrát nastala velice výrazná roztržka, což bylo doprovázeno žvavými diskusemi, které nejen konzervativce polarizovaly, ale dokonce měly za účel otrávit postavením samotné premiérky, anebo dokonce připravit ji o pozici předsedkyně strany (to place in question her leadership).⁵⁵ Ovšem to nemohlo postavení M. Thatcherové výrazně ohrozit, protože kromě její velmi rázné osobní povahy nahrávaly jí i britské mechanismy kooperace mezi vládou a parlamentem. Tyto mechanismy jsou v podstatě institucionalizované způsoby jednání, které umožňuje dominantní postavení vlády vůči jednotlivým poslancům, a to i tak, že se vztahuje ne různé instituty, které mohou mít dopad na kariéru příslušného poslance - tzv. principle of rewards and punishment. Proto jsou tyto mechanismy zpravidla velmi efektivní a umožňují tak vládě do jisté míry kontrolovat parlament a také to, co se dostane na pořad dne. Pro poslance je tak jediný způsob, jak se ubránit, být součástí silné menšinové frakce v rámci vládnoucí strany (to be part of a strong minority faction within the governing party), což zkomplikuje vládě používat své tradiční nástroje politického vynucování (whip enforcement). A potom také musí doufat, že se přece naskytne možnost zvítězit ve vnitrostranické soutěži a svrhnout tak nefavorizovaného předsedu strany.⁵⁶ Toho si rovněž všimli Richar Heffernan a Paul Webb ve svém článku *The British Prime*

54 PINDER, John. *The building of the European Union*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 1998. ISBN 01-928-9315-7. s. 135

55 EDITED BY KATRIN AUDEL AND ARTHUR BENZ. *The Europeanisation of parliamentary democracy*. Transferred to digital print. Abingdon: Routledge, 2007. ISBN 04-153-7133-3. s. 137

56 EDITED BY KATRIN AUDEL AND ARTHUR BENZ. *The Europeanisation of parliamentary democracy*. Transferred to digital print. Abingdon: Routledge, 2007. ISBN 04-153-7133-3. s. 137

Minister: Much More Than "First Among Equals"⁵⁷: když mluví o prezidencializaci politiky a o jejím efektivním fungování, tak uvádí dva hlavní mocenské zdroje, které jsou pro ni nezbytným předpokladem: prvním jsou kompetence v rámci výkonné moci a druhým je vliv na moc zákonodárnou. A právě jak jsme popsali výše, tento druhý mocenský zdroj má britský premiér k dispozici ve velké míře. Je však pravda, že první aspekt je z hlediska prezidencializace poněkud omezen, protože premiér formálně rozhoduje jako součást (byť nejdominantnější) vlády, tedy kolektivního orgánu. Margaret Thatcherové patří k těm ministerským předsedům, kteří podnikli významné kroky pro rozšíření svých pravomocí v rámci exekutivy, a jelikož disponovali také jistou osobní autoritou, uskutečnili tak posun v charakteru politického rozhodování od kolektivního k mnohem více individualizovanému. Kvůli tomu byla samotná Margaret Thatcherová mnohokrát a z mnohých stran obviňována právě z prezidencializace a personalizace politiky, když byl premiérkou (Ovšem totéž potom postihlo i Tonyho Blaira, jenž byl z opačného tábora.).⁵⁸

Resistence a kritický postoj k prohlubování evropské integrace byly jednou z dalších věcí, které odlišovaly Margaret Thatcherovou od velké části Konzervativní strany. I když v obecné rovině britská premiérka považovala integraci Spojeného království do EHS za legitimní a že může být i prospěšná, domnívala se však, že funkce této organizace by se měly omezit pouze tím, aby zajistila volný trh a efektivní konkurenci.⁵⁹

Margaret Thatcherová by se také dala označit za zastánkyni národních zájmu a národní povahy, a to v kontextu Velké Británie, respektive při realizaci vize, kterou má Londýn. Vzhledem k tématu naší práce je pro nás relevantní, jak tedy její politika, která klade tak velký důraz na národní zájmy, spolupůsobila s evropskou integrací Velké Británie. Jak poukazují mnozí politologové, včetně těch, kteří v oblasti mezinárodních vztahů tíhnou spíše k neofunkcionalismu jako třeba Ernst Bernard Haas (jenž je často

57 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 27.

58 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 27.

59 SENDEN, Linda. *Soft law in European Community law*. Portland, Or.: Hart, 2004. ISBN 18-411-3432-5. s. 9

považován za zakladatele neofunkcionalismu, a to zejména jako paradigmatu při výzkumu integrace), že například koncepty státní suverenity a někdy i nacionalismu, které byly do jisté míry vlastní M. Thatcherové (obdobně jako Ch. De Gaullovi ve Francii) sice někdy měly tendenci být poměrně významnými bariérami na cestě k eurointegraci, ovšem nestaly se překážkou pro ni. Integrace nejen pokračovala dále, ale dokonce došlo k rozšíření úkolů EHS a jeho pravomocí.⁶⁰

V této kapitole jsme se věnovali Jamesu Callaghanovi a Margaret Thatcherové. Na příkladu Jamese Callaghana se dalo ilustrovat to, jak lze z každé situace vytěžit co nejvíce. Zřejmě James Callaghan nebyl člověk, který měl rád konflikty, a proto řešil je tak, že se snažil vyhýbat ideovým střetům a kádrovým otázkám, jak se to ukázalo například ve vztahu k Edmundu Dellovi. Nicméně i James Callaghan dokázal někdy být plně svůj a ocitnout se tak v naprosté menšině, a to právě v otázce, která se bezprostředně týkala evropské integrace a kooperace. Jako příklad jsme uvedli summit v Kodani a jeho postoj, který výrazně stranil USA, i přesto, že sám James Callaghan byl též velkým zastáncem eurointegrace Velké Británie.

Vzápětí jsme se věnovali osobě Margaret Thatcherové, která nejen představuje výraznou kapitolu britských a v neposlední řadě také světových dějin, ale také je markantním příkladem toho trendu, který se v politologii často označuje za prezidencializace politiky. Z hlediska naší práce britská premiérka vzbudila velký zájem ihned z několika důvodů: zejména proto, že byla vůbec první žena v této pozici a že se vědomě či podvědomě pokusila o prezidencializaci v kontextu integrace Spojeného království Velké Británie a Severního Irska do EHS, k čemuž měla velice skeptický a kritický postoj. Například stála pevně na svém a nesouhlasila s členstvím Velké Británie v Evropském měnovém systému (European Monetary System). Byla přesvědčena, že toto počínání značně omezí britskou ekonomiku.⁶¹ Vzhledem k našemu tématu je relevantní zmínit, že někteří členové Thatcherové kabinetu naopak podporovali členství Spojeného

60 WIENER, Antje. a Thomas DIEZ. *European integration theory*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-922609-2. s. 52

61 Interview for Financial Times | Margaret Thatcher Foundation. *Margaret Thatcher Foundation* [online]. Copyright © Margaret Thatcher Foundation 2018. All Rights Reserved. [cit. 12.01.2018]. Dostupné z: <http://www.margaretthatcher.org/document/106969>

království v EMS. Jedná se zejména o ministra zahraničí Geoffreyho Howa a The Chancellor of the Exchequer Nigela Lawsona.⁶² Mimochodem Geoffrey How vydržel ve svém křesle téměř do konce kabinetu, respektive odstoupil sám 1. listopadu 1990, po tom, co M. Thatcherová přece odmítla stanovit konkrétní datum vstupu do EMS,⁶³ ale Nigel Lawson již 26. října 1989 byl nahrazen Johnem Majorem, o němž však bude řeč v další podkapitole.

Nicméně i v rámci integrace dokázala Margaret Thatcherová zemi vést tím směrem, který považovala za vhodný, a uplatňovat vlastní vizi. K tomu bylo zapotřebí, aby vláda fungovala na kooperativním principu, kde by kooperace spočívala v loajalitě k premiérce, což se Margaret Thatcherové podařilo svou osobní autoritou vyžadovat a prosazovat, čímž politické rozhodování ve vládě nabylo mnohem více individualizovaného charakteru.

1.3 Pokračování vlády konzervativců v čele s Johnem Majorem.

Ve vztahu k tématu naší práce považujeme za nutné probrat kabinet Johna Majora. Nejvíce si však zaslouží naši pozornost jeho přesvědčovací schopnost. Na konci předchozí podkapitoly jsme mluvili o mocenských pozicích Margaret Thatcherové a její politické vůli zejména v evropském kontextu, respektive kontextu Evropského hospodářského společenství, kde jsme zdůraznili euroskeptické nálady britské premiérky. Jako příklad jsme uvedli také to, že M. Thatcherová sice souhlasila s integrací Velké Británie do EHS, ovšem byla přesvědčena o tom, že role EHS by měla být značně omezená. Lze to ilustrovat rovněž na jejím projevu, který pronesla v roce 1988 v Brugge. Tam předsedkyně britského kabinetu znovu vystoupila proti iniciativám EHS, které se týkaly hlubší centralizace v oblasti rozhodování a vytváření federálních struktur.⁶⁴ Také jsme zmínili to, že M. Thatcherová vehementně vzdorovala členství Spojeného království v EMS. Johnu Majorovi se však podařilo to, co se nepodařilo jeho předchůdci Nigelu Lawsonovi:

62 THATCHER, Margaret. *The Downing Street years*. London: HarperCollins, 1993. ISBN 00-025-5354-6. s. 712 .

63 BBC ON THIS DAY | 1 | 1990: Howe resigns over Europe policy. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 12.01.2018]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/november/1/newsid_2513000/2513953.stm

64 Speech to the College of Europe ("The Bruges Speech") | Margaret Thatcher Foundation. *Margaret Thatcher Foundation* [online]. Copyright © Margaret Thatcher Foundation 2018. All Rights Reserved. [cit. 12.01.2018]. Dostupné z: <http://www.margaretthatcher.org/document/107332>

přesvědčit M. Thatcherovou, aby Velká Británie vstoupila do Evropského měnového systému, a tak v roce 1990 Spojené království Velké Británie a Severního Irska se připojilo do EMS.⁶⁵

John Major se stal lídrem Konzervativní strany v listopadu 1990. Hned druhý den po svém zvolení předsedou strany, tedy 27. listopadu 1990 byl jmenován premiérem. I když se očekávalo, že v parlamentních volbách v roce 1992 konzervativci prohrají,⁶⁶ nakonec dopadlo jinak, a tak Konzervativní strana pod vedením Johna Majora získala ve Sněmovně shromáždění (House of Commons of the United Kingdom) 336 míst.⁶⁷ Předtím Velká Británie v čele s Johnem Majorem 7. února 1992 stihla podepsat Maastrichtskou smlouvu, za jejíž ratifikaci J. Major bojoval. Jeho nadšení pro integraci do EHS se začalo projevovat mnohem výrazněji zvláště když se stal premiérem. Při setkáních s evropskými partnery často mluvil o tom, že si přeje dostat Británii do srdce Evropy (“putting Britain at the heart of Europe”). Samozřejmě i J. Major si byl vědom limitů, které eurintegrace má, zejména v kontextu Spojeného království. Musel proto být poměrně obezřetný, aby dokázal obnovit stranickou jednotu, která po odchodu Thatcherové se stala ještě křehčí.⁶⁸ A Konzervativní strana byla zmítána četnými vnitřními spory ohledně Maastrichtské smlouvy. John Major v kontextu evropské integrace se pouštěl v jednom momentě do několika poměrně komplikovaných věcí. Nejen zajišťoval odchod z hospodářské a měnové unie. V tom smyslu, že právě samotná Velká Británie bude rozhodovat o tom, zda přijme či nikoliv jednotnou měnu, ale také prosazoval to, aby ze smlouvy byly odstraněny tzv. sociální kapitoly. Rovněž hrál klíčovou roli při vytváření pilířové struktury (the pillar structure), která zahrnovala obrannou a migrační politiku, a to nezávisle na

65 MARR, Andrew. *A history of modern Britain*. London: Macmillan, 2007. ISBN 978-0-330-43983-1. s. 484.

66 BBC NEWS | UK | UK Politics | The Basics | past_elections | 1992: Tories win again against odds. *301 Moved Permanently* [online]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/vote_2005/basics/4393317.stm

67 www.parliament.uk Home page - UK Parliament [online]. Copyright © [cit. 12.12.2017]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/m13.pdf>

68 University - Britain & Europe - John Major & the Maastricht Treaty. *BRIT POLITICS - All About British Politics and History* [online]. Copyright © BRITOTOLOGY Ltd [cit. 13.01.2018]. Dostupné z: <http://www.britpolitics.co.uk/university-britain-europe-john-major-the-maastricht-treaty>

institucích EU (separate from the EC institutions).⁶⁹ Ovšem byla velká část konzervativců, kteří se domnívali, že Konzervativní strana zažívá krušné časy v souvislosti s Evropou a evropskou integrací. Často to spojovali se ztrátou Margaret Thatcherové, kterou považovali za legendární vůdkyni. Tyto vnitrostranické spory se přelily i do parlamentního hlasování ohledně Maastrichtské smlouvy v listopadu 1992. Například 20 konzervativních poslanců hlasovalo proti. Vládní návrh prošel s převahou pouhých tří hlasů. Pro Majora to byla poměrně složitá situace, protože vnitrostranická opozice, vedená zejména Iainem Duncanem Smithem volala po referendu a urputně lpěli na svém stanovisku.⁷⁰ Potvrzuje to i Anand Menon, když mluví o tom, že rozhořčené parlamentní debaty o ratifikaci smlouvy vyvolaly v rámci Konzervativní strany rozkoly, které zůstaly součástí britské politiky až do současnosti. A dodává, že i když Velká Británie měla řadu výjimek ze smlouvy, přesto Maastrichtská dohoda se stala jakýmsi obratem ve vztahu Spojeného království k evropské integraci a přispěla, byť nepřímo, k Brexitu.⁷¹

Po pěti měsících svého druhého kabinetu John Major se dostal do konfliktu se svým The Chancellor of the Exchequer Normanem Lamontem, který kritizoval John Majora a říkal, že ten neumí přijímat jasná rozhodnutí, zvláště v souvislosti s tím, že John Major dlouho nechtěl vyvést britskou libru z Evropského měnového systému na začátku krize, která vypukla po tzv. černé středě (Black Wednesday) 16. září 1992, kdy britská libra razantně propadla v ceně, zejména ve vztahu k německé marce zlevnila o 2,52 % a ve vztahu americkému dolaru klesla o 4,49 %. Podle slov samotného Normana Lamonta činily ztráty 3,3 miliard liber.⁷² Norman Lamont byl přesvědčen, že miliardy liber byly ztraceny úplně zbytečně, a to proto, že vláda naivně se pokoušela udržet kurz libry v jistých mezích, i když bylo hned jasné, že se to nejspíše nepodaří. Je však zajisté pravda, že

69 Unhappy anniversary: Maastricht 25 years on | News | The Times & The Sunday Times. *The Times & The Sunday Times* [online]. Copyright © Times Newspapers Limited 2018. [cit. 13.01.2018]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/unhappy-anniversary-maastricht-20-years-on-7hqj8xn9h>

70 University - Britain & Europe - John Major & the Maastricht Treaty. *BRIT POLITICS - All About British Politics and History* [online]. Copyright © BRITOLGY Ltd [cit. 13.01.2018]. Dostupné z: <http://www.britpolitics.co.uk/university-britain-europe-john-major-the-maastricht-treaty>

71 Unhappy anniversary: Maastricht 25 years on | News | The Times & The Sunday Times. *The Times & The Sunday Times* [online]. Copyright © Times Newspapers Limited 2018. [cit. 13.01.2018]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/unhappy-anniversary-maastricht-20-years-on-7hqj8xn9h>

72 Treasury papers reveal cost of Black Wednesday | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 13.01.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2005/feb/09/freedomofinformation.uk1>

vláda byla potom donucena přistoupit na devalvaci libry a vystoupit z Evropského měnového systému (EMS). Ovšem co se týká personálního složení John Major přece dlouho projevoval trpělivost, protože v průběhu sedmi měsíců po černé středě zachovával stávající složení vlády. Nicméně Norman Lamont se stal brzy velmi nepopulární, a tak mu John Major nabídl pozici ministra životního prostředí. Norman Lamont se tím však jen urazil a podal demisi, a tak do funkce The Chancellor of the Exchequer nastoupil Kenneth Clarke.⁷³

Johna Majora nebylo možné opomenout: byl britský premiér z Konzervativní strany, který usiloval o to, aby představoval určitou kontinuitu po Margaret Thatcherové, a to zejména v kontextu evropské integrace. Zároveň během jeho prvního funkčního období v pozici ministerského předsedy došlo k podepsání Maastrichtské smlouvy, která je jedním z nejvýraznějších milníků v dějinách Evropské unie.

Na příkladu jeho konfliktu s Normanem Lamontem jsme se pokusili ukázat jeho osobní charakter a politickou vůli. Samozřejmě pro Johna Majora bylo velmi obtížné usilovat o prezidencializaci politiky, protože byl omezen svými pravomocemi premiéra Velké Británie, což ho v určitém ohledu omezovalo v jeho pokusech kontrolovat své spolustraníky, jak jsme to předvedli třeba na příkladu ratifikace Maastrichtské smlouvy. Ovšem jak poukazují autoři již zmíněného článku *The British Prime Minister: Much More Than "First Among Equals"* Richard Heffernan a Paul Webb, nemohla za to jen povaha samotného Johna Majora. Příčinou těchto omezení jsou formální struktury ústavního pořádku Velké Británie, která svým způsobem stále chrání parlamentarismus a za jistých okolností stále se vytvářejí poměrně efektivní omezení premiérové moci, s čímž se potýkal nejen John Major, ale dokonce i Margaret Thatcherová.⁷⁴

73 BBC NEWS | UK | UK Politics | Contender: Kenneth Clarke. *301 Moved Permanently* [online]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/4652729.stm

74 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 27.

1.4 Tony Blair a jeho návaznost na Margaret Thatcherovou v oblasti prezidenčalizace

Konzervativci dokázali udržet moc celých 18 let. Období jejich panování se přerušilo volbami, které se konali 1. května 1997, kdy Labour Party zvítězila a získala v dolní komoře (The House of Commons of the United Kingdom) britského parlamentu 419 křesel, zatímco konzervativci obsadili jen 165 míst a liberální demokrati obdrželi pouhých 46 mandátů.⁷⁵ Richard Heffernan a Paul Webb uznávají, že skutečně všeobecná reputace labouristů mezi volbami v letech 1992 a 1997 se výrazně zlepšila. Nepředpokládají však, že by to bylo přímo úměrné vlivu samotného Tonyho Blaira na stranu.⁷⁶ Hned od roku 1997 Tony Blair učinil četné změny (numerous changes) ve struktuře Downing Street. Tyto změny často byly doprovázeny proměnou kádrové, respektive personální politiky v jednotlivých resortech. Jak upozorňují Heffernan a Webb, zjevné prezidenčalistické konotace má už jen to, že funkce ředitele premiérový kanceláře (the Prime Ministers Office) se jmenovala the chief of staf, což bychom mohli přeložit jako náčelník štábu.⁷⁷

Možná pro snazší zkoumání politické geneze Tonyho Blaira je vhodné vědět, že byl ve mnoha ohledech poměrně svérázný člověk a jen velmi těžko by se asi dal zařadit do kategorie konformních jedinců. Naopak, v drtivé většině případů se vědomě či nevědomě snažil vynikat a vybočovat z řady. Například když studoval na prestižní škole Fettes v Edinburhu, která byla známá spíše jako "Eton of Scotland", tak svým chováním vyrušoval na vyučovacích hodinách⁷⁸ a nenáviděl oficiální školní uniformu, která byla povinná pro

75 BBC NEWS | UK | UK Politics | The Basics | past_elections | 1997: Labour landslide ends Tory rule. *301 Moved Permanently* [online]. Dostupné

z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/vote_2005/basics/4393323.stm

76 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 50.

77 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 34.

78 Tony Blair's revolting schooldays - The Scotsman. *The Scotsman - Scottish News* [online]. Copyright © [cit. 26.03.2018]. Dostupné z: <https://www.scotsman.com/news/tony-blair-s-revolting-schooldays-1-539767>

všechny studenty, a proto raději nechal si narůst dlouhé vlasy a nosil džíny, aby se tak mohl podobat Micku Jaggerovi.⁷⁹

Tony Blair se však dá označit za velmi ambiciozního a úspěšného politika. Když v roce 1997 sestavil svoji první vládu, stal se nejmladším premiérem od dob Roberta Jenkinsona, který stál v čele ministerského kabinetu ve letech 1812 až 1827.⁸⁰ Tony Blair viděl integrační procesy sjednocující se Evropy jako velmi prospěšné i pro vnitřní politiku samotné Velké Británie, zejména v interakci Londýna a Severního Irska. Právě za vlády Tonyho Blaira došlo k tzv. Velkopáteční (neboli Belfastské) dohodě mezi Severním Irskem a Irskou republikou, a mezi Irskou republikou a Spojeným královstvím. Tato dohoda počítala s tím, že Londýn se vzdá přímého vládnutí v regionu a předá valnou část pravomocí místním samosprávným orgánům, které budou vytvářeny na koaličním principu. Dohoda tak skýtala možnost dosáhnout alespoň křehké bilance mezi Velkou Británií a Severním Irskem a ukončit tak de facto třicetiletý krvavý konflikt mezi katolíky a protestanty, monarchisty a republikány, odpůrci a zastánci nezávislosti regionu na Velké Británii. Právě proto Tony Blair nebyl příliš nadšen tím, že Britové se v referendu vyslovili pro Brexit, protože považuje Brexit za možnou hrozbu mimo jiné i pro Velkopáteční dohodu. Jak řekl v interview pro BBC: členství Velké Británie a Irské republiky v Evropské unii a spolu s tím související otevřené hranice byly základem tehdejší mírové dohody. Brexit se může stát velmi reálnou hrozbou pro ni.⁸¹ Blairova vzpoura proti Brexitu je natolik radikální, že stále (i když referendum již dávno proběhlo a proces přípravy k vystoupení se již dávno nastartoval) bojuje o jeho zvrát a snaží se o tom přesvědčit i britskou veřejnost. Tak třeba pokračuje tvrdit, že to vše ještě je možné zvrátit a zdůrazňuje, že nelze považovat za provedené to, co ještě není fakticky provedené. Připomíná také to, že skutečnost se mění, a tudíž lidé mají právo změnit svůj názor. Jako argument mimo jiné uvádí, že cíl, který si vláda Terezy Mayové v souvislosti s Brexitem vytyčila, nemůže být dosažen, protože Spojené království Velké Británie a Severního Irska hodlá opustit

79 'Tony Blair absolutely modelled himself on Mick Jagger' | Music | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 26.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2006/jan/06/popandrock>

80 BBC NEWS | Special Reports | 629 | 629 | Blair's Cabinet of '97 - where are they now?. *301 Moved Permanently* [online]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/629/629/6428025.stm

81 Tony Blair: Brexit puts NI peace process at risk - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 26.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-42213623>

jednotný trh a přitom si chce zachovat všechny výhody, které měla díky členství v něm. A právě tato situace by mohla přesvědčit voliče, aby svůj názor na Brexit změnili.⁸² Tony Blair rovněž tvrdí, že Velká Británie může snadno odolat masové migrace, aniž by musela vystupovat z Evropské unie, a to například tím, že by zavedla přísnější kontrolu na hranicích. Co se týká třeba pracovních míst, o něž se často cítí Britové připraveni, kvůli migrantům, kteří dokážou projmout stejnou práci, dejme tomu ve stavebním průmyslu, za mnohem nižší ohodnocení, tak je plně v silách britské vlády tuto migraci omezit běžnými intervencemi do legislativy, což vůbec nemusí souviset s Brexitem. Tony Blair se také domnívá, že se tato situace může řešit daleko snaze s příchodem nového francouzského prezidenta Emmanuela Macrona, který podporuje zákroky, které by zajistily přesnou regulaci při využití migrantů ke snížení minimální mzdy místních zaměstnanců. Na tomto a jiných příkladech se Tony Blair snaží ukázat, podobné otázky lze vyřešit, aniž by se podnikly radikální kroky. Tím myslí, že Brexit by zamezil migraci do EU, což podle něho EU však skutečně potřebuje.⁸³

Když Tony Blair poprvé nastupoval do funkce ministerského předsedy, zdálo se, že by na jeho vládnutí mohlo mít neblahý vliv to, že labouristé poměrně dlouho se na vládě nepodíleli. Tak například před převzetím moci v Blairově stínovém kabinetě nebyl ani jeden člověk, který by měl zkušenosti s působením v nejvyšším exekutivním orgánu. Výjimku sice tvořil Gareth Williams, ten se však členem Blairova kabinetu nestal, a obsadil funkci generálního attorneye pro Anglii a Wales (The General Attorney For England And Wales).⁸⁴

Jak jsme uvedli výše s odvoláním na Richarda Heffernana a Paula Webba, Tony Blair učinil některé věci, jež velmi explicitně deklarovali o jeho prezidencializujících tendencích. Zejména jsme zmínili četné personální změny. Je sice pravda, že předseda

82 Tony Blair confirms he is trying to reverse Brexit as he issues Ireland warning. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 28.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/12/04/tony-blair-confirms-trying-reverse-brex-it-issues-ireland-warning/>

83 Tony Blair says UK could restrict immigration without Brexit | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 28.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2017/sep/10/tony-blair-get-tough-on-immigration-to-stop-brex-it>

84 FOSTER, Christopher D. *British government in crisis, or, The third English revolution*. Portland, Or.: Hart, 2005. ISBN 978-18-4113-549-6. s. 159.

vlády samozřejmě může a nemusí konat personální změny, a to i na základě osobních preferencí. Ty se však mohou odvíjet nejen přijetím, nebo nepřijetím politiky příslušného člena kabinetu, ale také od toho, jak ministerský předseda hodnotí úspěšnost toho či onoho ministra. To však neznamená, že by premiér měl považovat personální zdroje za svůj osobní majetek, se kterým si může nakládat dle své svévole, či alespoň vlastního politického uvažování, ale jak vidíme i na příkladech předcházejících, daleko ne vždy je možné tomu zabránit.⁸⁵ Jak uvidíme později, zřejmě v případě Tonyho Blaira strukturální a personální změny pomohly mu usnadnit své postavení v rámci stávajících státních institucí. Bez pochyby tzv. "Blairův faktor" přispíval k tomu, aby jako ministerský předseda mohl jednat suverénněji a celkově reformy, které uskutečňoval, jen posilovaly jeho pozici jakožto premiéra Velké Británie.⁸⁶ Tak třeba k velmi zajímavým změnám v Blairově kabinetu došlo po roce jeho vládnutí. K masovým přesunům došlo 27. července 1998, protože funkci ministra sociálního pojištění získal Alistair Darling, zatímco jeho předchůdkyně Harriet Harmanová nejen opustila toto křeslo, ale i vládní kabinet vůbec. Spolu s ní z vlády odešel také ministra dopravy Gavin Strang, David Clarke a Ivor Richard. Ministrem zemědělství se stal Nick Brown. Do vlády vstoupil úplně nový člověk Peter Mandelson, který se stal ministrem průmyslu a obchodu, avšak už v prosinci téhož roku musel odstoupit pro obvinění z korupce, které se zakládalo na tom, že Peter Mandelson si na koupi bydlení v londýnské čtvrti Notting-Hill měl vzít od miliardáře Jeffreyho Robinsona půjčku v hodnotě 337 tisíc liber, a to s úrokem 0%. A navíc nenahlásil ji parlamentním kontrolním orgánům. Neznamenalo to však pro Petera Mandelsona konec v politice, a to ani Blairově týmu, jak uvidíme později, což také může vydat určité svědectví o Blairově politické povaze a sebevědomí. Margaret Beckettová, která před tím byla ministryní průmyslu a obchodu, se stala předsedkyní dolní komory parlamentu (Leader of the House of Commons). Příznačné je, že její předchůdkyně v této funkci Ann Taylorová získala funkci stranické organizátorky a zároveň získala i mandát ve vládě, protože funkce stranické organizátorky se stala vládním portfejím. Rovněž zajímavá

85 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 38.

86 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 38.

změna v konstelaci ministerských postů je ve vztahu k ministru obrany Johnu Reidovi. Ten byl přesunut do čela ministerstva dopravy, ale jeho účast ve vládních zasedáních měla být je v některých případech (only when it is necessary). Ministyňi ve věci žen a předsedkyní horní komory se stala bývalá televizní moderátorka na BBC Margaret Jay.⁸⁷ Je nutné si uvědomit, že už z dob Neila Kinnocka měla místo obrovská autonomie stranického lídra ve vztahu k straně samotné. Tato autonomie dosáhla opravdu nových a nevídaných výšin. Částečně to bylo způsobeno rozpracováním nového systému volebních výborů a také velmi vlivným týmem rádců a úředníků, které předsedové stran kolem sebe v hojném počtu shromažďovali.⁸⁸ Tento proces stranické centralizace a kontroly v předvolební kampani a agitaci bezpochyby si osvojil i Tony Blair a velmi efektivně dokázal s ním pracovat. Zde mu nahrály změny dvou významných faktorů. Za první role odborů byla různými způsoby značně omezována, zvláště za vlády Johna Smithe. Za druhé Tony Blair v rámci reformy Partnership in Power (Labour Party Manifesto 1997) inicioval radikální reorganizaci formálních procesů policy-making po volbách v roce 1997.⁸⁹

Ovšem lze Tonyho Blaira považovat za většího stoupence evropské integrace než dokonce i konzervativce Johan Majora. Když například za šest týdnů zasedáním Evropské rady v Amsterdamu v červnu 1997, které mělo schválit smlouvu o mezivládní konferenci (Intergovernmental Conference, IGC) Majorova konzervativní vláda blokovala reformu institucí EU, tak se situace změnila poměrně radikálně s příchodem k moci Labour Party v čele s Tony Blairem. Ten měl odlišný postup k mnohým probíraným bodům, ale dokázal se třeba dohodnout na rozšíření spolurozhodování. Zároveň byla také konsolidována ochrana základních práv (the protection of fundamental rights was consolidated). Tony Blair byl dokonce připraven přijmout významné rozšíření většiny při hlasování (majority voting). Některá zlepšení byla provedena v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Ovšem Velká Británie v osobě Tonyho Blaira se razantně postavila, proti návrhu začlenit

87 BBC NEWS | Special Report | 1998 | 07/98 | Cabinet reshuffle | Blair sacks four and appoints 'enforcer'. *301 Moved Permanently*[online]. Copyright © BBC [cit. 28.03.2018]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1998/07/98/cabinet_reshuffle/140331.stm

88 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 46.

89 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 47.

Západoevropskou unii (Western European Union) do EU jakožto svou obrannou část. Avšak věci velkého dosahu se stalo to, že se podařilo prohloubit spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitra, zvláště, co se týkalo volného pohybu osob napříč vnitřními hranicemi členských států EU, což se projevilo vytvořením a vnesením nové kapitoly do Smlouvy o ES (Title IIIa/IV).⁹⁰

Ve vztahu k evropské integraci, jak jsme již naznačili, Tony Blair byl velmi nakloněný těmto procesům, ovšem velmi si zakládal na tom, aby Evropská unie nebyla organizací, která je členským státům jakkoliv nadřazená, nýbrž má být organizací, která stojí, nebo padá jen se souhlasem oněch členských států. Když se probíral projekt ústavy EU, britská vláda mnohokrát dávala jasně najevo, že nemůže souhlasit ani se začleněním do ústavy Listiny lidských práv, respektive odmítla ji začlenit do jakékoliv struktury smlouvy o EU.⁹¹ Petr Hain při svém projevu před výborem pro evropské záležitosti 16. července 2002 prohlásil, že vláda má zásadní právní výhrady vůči úplnému začlenění Listiny, protože by mohla ovlivňovat domácí legislativu (it could influence domestic law). Sám Tony Blair znovu zdůraznil tuto tezi při svém projevu v Cardiffu. Odmítl jakýkoliv projekt evropské ústavy, která by sebestěně ohrozila národní legislativu. Hlavní důvodem tak opatrného postupu britské strany zřejmě byla jejich obava, že právně závazná listina se může negativně odrazit na pružnosti britské ekonomiky a dokáže prošlapat nevídané cesty pro britské zaměstnance, zastupované odbory.⁹² Ve stejném projevu Tony Blair upozornil, že Spojené království Velké Británie a Severního Irska nemůže podporovat usnesení, nebo smlouvu o EU v té podobě, která by tento pakt povýšil a opatřila kompetencemi, které by byly ve vztahu k národní legislativě nadřazené. Řekl také, že není možné vytvářet nové právní normy zvláště v takových právních oblastech jako průmyslové právo, na jehož poli britská vláda již delší dobu urputně zápasí.⁹³

90 PINDER, John. *The building of the European Union*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 1998. ISBN 01-928-9315-7. s. 24.

91 SCHWEIGER, Christian. *Britain, Germany and the future of the European Union*. New York: Palgrave Macmillan, 2007. ISBN 02-300-0809-7. s. 109.

92 SCHWEIGER, Christian. *Britain, Germany and the future of the European Union*. New York: Palgrave Macmillan, 2007. ISBN 02-300-0809-7. s. 109.

93 SCHWEIGER, Christian. *Britain, Germany and the future of the European Union*. New York: Palgrave Macmillan, 2007. ISBN 02-300-0809-7. s. 109.

Zdá se, že Tony Blair se vůbec nebál změn či jakýkoliv kádrových pokusů již 11. října 1999 dochází další vlně personálních změn: již zmíněný Peter Mandelson se vrací do kabinetu obsazuje v něm křeslo ministra pro Severní Irsko. Deník *The Guardian* použil pro to titulek "Mandelson dostává druhou šanci".⁹⁴ A Mo Mowlamová, která mu toto místo uvolnila, se stala ministyní Kabinetu ministrů (Minister for the Cabinet Office) a kancléřkou pro Duchy of Lancaster (Chancellor of the Duchy of Lancaster). Do obou dvou funkcí nastoupila po Jackovi Cunninghamovi, který předčasně podal demisi. Vládu taktéž opustil ministr obrany George Robertson, protože získal funkci generálního tajemníka Severoatlantické aliance (NATO), v kabinetu rovněž nezůstal ani ministr zdravotnictví Frank Dobson, protože se rozhodl kandidovat na post starosty Londýna, čímž možná způsobil následující posun: jeho místo obsadil Alan Milburn. Alan Milburn tak opustil funkci Chief Secretary to the Treasury, do níž nastoupil Andrew Smith. Na ministerstvu obrany Georga Robertsona nahradil Geoff Hoon.

Další prvek prezidencializace v politice Tonyho Blaira, konkrétně to, jak si volil personální složení svého týmu, aby názorově korespondovalo s jeho vlastní ideologií, můžeme ilustrovat na příkladu Jacka Straweho, jemuž Tony Blair po svém zvolení do čela Konzervativní strany předal svoje místo ministra vnitra ve svém stínovém kabinetu. Když v parlamentních volbách 1997 konzervativci zvítězili, Jack Straw obsadil toto místo (Home Secretary) již v reálném Blairově kabinetu. V roce 2001 Tony Blair pověřil Jacka Straweho vedením ministerstva zahraničí. I v čele tohoto resortu aktivně podporoval svého ministerského předsedu, a to nejen ve vztahu k Evropské unii, ale dokonce i ohledně intervence do Iráku.⁹⁵ Nebude pro nás potom překvapení, jak uvidíme později, že právě Straweho syn Will Straw se stane výkonným ředitelem organizace Britain Stronger in

94 Mandelson gets second chance | UK news | *The Guardian*. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 28.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/uk/1999/oct/12/northernireland.reshuffle1999>

95 At last, Jack Straw's role in making the case for the Iraq War is exposed | *The Independent*. *The Independent | News | UK and Worldwide News | Newspaper* [online]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/voices/chilcot-inquiry-report-jack-straw-role-in-iraq-war-exposed-a7123081.html>

Europe, která spolu s Tony Blairem bude před referendem o Brexitu agitovat proti vystoupení Spojeného království z Evropské unie.⁹⁶

Tony Blair zároveň podnikal občasně postupy, které spadají do kategorie plebiscitní demokracie (plebiscitarian democracy). Poprvé výrazně to uplatnil už v roce 1995, když využil volbu jednotlivých členů k tomu, aby potvrdil základní a velmi symbolické změny, které se týkaly ustanovení IV. stranických stanov. I když se to mohlo jevit jako poměrně demokratické jednání, ve skutečnosti tento model příliš demokratický nebyl a zjevně sloužil spíše k zajištění místních stranických aktivistů, kteří byli podle modernizátorů z řad Labour Party příliš náchylní k vzpouře.⁹⁷

Na příkladě Tonyho Blaira lze lépe odpovědět na otázku, na kolik šla Labour Party do "extrému" v záležitosti voličského bloku, vnitrostranické soutěže a hodnot, které strana vyznává. Tony Blair se snažil posunout Labour Party blíže směrem k centralistické ideologii, to však od něho samotného vyžadovalo zvláštní styl stranického řízení, což Tony Blair také rychle prokázal, a tou svou rázností při nastolování stranické disciplíny a v marginalizaci radikálů ve straně. Vlastně pokračoval důsledně ve ve šlépějích Neila Kinnocka.⁹⁸

Učinili jsme krátký exkurz do historického kontextu, kde jsme probrali ty britské vlády, na kterých dle našeho úsudku lze pozorovat to, jak proměna vztahů v kabinetu (hlavně ve smyslu prezidencializace) bylo vázáno na evropskou tematiku, případně bylo jí ovlivňováno. Zajímá nás to právě s důrazem na referendum o Brexitu, které bylo konáno 23. června 2016. V referendu měli Britové odpovědět na otázku, zda má Spojené království zůstat členem Evropské unie, nebo zda má z EU vystoupit. Zvítězili příznivci Brexitu. Jak svědčí výsledky, 52% Britů, tedy více jak 17 milionů hlasovalo pro vystoupení. Je však

96 Britain Stronger in Europe: A grassroots army gets to work – POLITICO. *European Politics, Policy, Government News - POLITICO*[online]. Copyright © 2018 POLITICO SPRL [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/britain-stronger-in-europe-a-grassroots-army-gets-to-work/>

97 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 47.

98 POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7. s. 50.

pravda, že relativně velká část, respektive 48% (více než 16 milionů lidí) také hlasovala pro setrvání v Evropské unii. Od roku 1973, kdy Spojené království vstoupilo do Evropské unie, zažila Velká Británie celkem 11 referend a pouze dvě z nich byla celonárodní: v roce 2011 bylo referendum, týkající se reformy volebního systému, a v roce 1975 měli Britové schválit členství v Evropském hospodářském společenství (EHS). Poslední referendum (ohledně setrvání v EHS) jsme podrobněji analyzovali výše, v podkapitole věnované druhému kabinetu Harolda Wilsona.

Již na začátku jsme naznačili, že v padesátých letech, kdy teprve vznikaly základy sjednocené Evropy, britská společnost příliš nepodporovala ideu evropské integrace, a možná právě proto Velká Británie vstoupila do Evropského hospodářského společenství (svým způsobem hlavní předchůdce Evropské unie) až v roce 1973. Je však pravda, že již ve zmíněném referendu z roku 1975 více než 67% voličů hlasovalo pro setrvání v EHS.

2 Prezidencializace britského premiéra v nových podmínkách, které způsobuje Brexit.

Každý nový ministerský předseda Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku se ujímá funkce za podmínek, které jsou vždy jiné. Jsou to však převážně změny kvantitativní. Ale v případě Theresy Mayové dochází ke změnám, které jsou spíše rázu kvalitativního, což je způsobeno zejména tím, že na základě referenda o Brexitu, Londýn se rozhodl jednat o vystoupení z Evropské unie, a tudíž uplatnit příslušné články mezinárodních úmluv, které tento proces regulují. Považujeme proto za důležité uvést tyto okolnosti a stručně je charakterizovat, protože se domníváme, že mají bezprostřední dopad na to, co je předmětem naší práce, tedy prezidencializaci britského premiéra, a to především v případě Theresy Mayové.

Podmínky vystoupení členské země z Evropské unie upravuje Lisabonská smlouva (celým názvem Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, v době přijetí též Reformní smlouva), která byla podepsána 13. prosince 2007 a nabyla platnosti 1 prosince 2009. Právě tento dokument způsobil změny v Maastrichtské smlouvě (Smlouva o Evropské unii) z roku 1992 a rovněž i v Římských smlouvách z roku 1957, jimiž se zřídila evropská společenství: Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (Euroatom). A právě podle článku č. 50 obnovené redakce Maastrichtské smlouvy každá členská země má právo se svobodně rozhodnout o vystoupení z Evropské unie v souladu s vlastní legislativou. Náš politologický zájem vzhledem ke zkoumanému tématu je tedy umocněn ještě i tím, že v tomto případě Velké Británie se řídí referendem, což vůbec nemusí, protože závaznost referenda není součástí ústavního pořádku Spojeného království.

Členská země Evropské unie, která chce z EU vystoupit, musí svůj záměr oznámit Evropské radě (European Council), což je de facto jeden z nejvýznamnějších orgánů EU a je tvořen prezidenty členských zemí nebo jejich premiéry.

Když Evropská unie příslušné oznámení obdrží, zahajuje na doporučení Evropské rady s danou zemí jednání o vystoupení z EU. Mezi EU a zemí, která chce EU, opustit má

být uzavřena smlouva o vystoupení samotném a jeho podmínkách a také v neposlední řadě o budoucích bilaterálních vztazích mezi EU a touto zemí. Tato smlouva má být ratifikována Evropským parlamentem (The European Parliament). Poté dokument má být schválen kvalifikovanou většinou Radou Evropské unie (The Council of the European Union), což orgány, který je tvořen příslušnými ministry členských zemí. Od 1. listopadu 2014 kvalifikovaná většina v Radě EU stanoví 55% členů Rady EU, přitom alespoň 15 členů musí být zároveň představiteli těch zemí, v nichž při sečtení žije minimálně 65% obyvatel EU. Menšina, která by chtěla postup vetovat, má mít alespoň čtyři členy Rady EU.⁹⁹ Může vzniknout otázka, zda je férové, že členská země, dokud nevystoupila, může se podílet na přijetí rozhodnutí, a to i těch, které se týkají ji samotné po vystoupení z EU. Ovšem procedurální řád na toto myslí a zřejmě, aby nedocházelo ke střetu zájmu, představitelé státu, který EU opouští, nejsou oprávněni se účastnit těch zasedání Evropské rady a Rady Evropské unie, kde se právě probírají podmínky jejího vystoupení a rozhoduje se o nich. Aby Velké Británie mohla vystoupit z Evropské unie, tady aby pro ni přestala platit Maastrichtská smlouva a Smlouva o fungování EU, což je aktualizovaný název Smlouvy o zřízení evropských společenství za roku 1957 a spojené s tím právní akty EU, musí nabýt právní moci Smlouva o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie. V případě, takováto smlouva nebude podepsána, k vystoupení dochází po uplynutí dvou let, kdy příslušná země oznámila Evropské radě svoje přání EU opustit. Tento termín však může Evropská rada prodloužit a po dohodě s vystupující zemí.

Samozřejmě je pravda, že teoreticky by Velká Británie mohla vystoupit jednostranně, a to tak, že by zrušila národní Akt o evropských společenství z roku 1972, který dovoluje Spojenému království implementovat do své legislativy právo Evropské unie. V tomto případě by však okamžitě zmizela jakákoli báze právních vztahů mezi Velkou Británií a členskými zeměmi EU. To však z řady důvodů je možné si jen velmi těžko představit a snad nikdo, ani z toho nejradikálnějšího křídla Strany nezávislosti Spojeného království, po tom nevolá.

⁹⁹ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007

2.1 Theresa Mayová jako politický aktér

Premiérkou Spojeného království Velké Británie a Severního Irska je od 11. července 2016, tentýž den se stala i předsedkyní Konzervativní strany a v obou těchto funkcích vystřídala Davida Camerona. Před tím také od roku 2010 do 2016 zastávala post ministryně vnitra a od roku 2010 do 2012 i ministryně ve věci žen a rovnosti.¹⁰⁰ Po Margaret Thatcherové je druhou ženou, která předsedá ministerskému kabinetu Velké Británie.

2.2 Okolnosti referenda o Brexitu jakožto determinanty budoucího vývoje prezidencializace premiérského úřadu v kontextu britské politiky

Jeví se nám jako mimořádně důležité zohlednit roli obou aktérů, kteří měli zájem o výsledek referenda, a to jak stoupence Brexitu, tak i zastánce jeho antiteze. Budou nás zajímat jako individuální, tak i kolektivní subjekty tohoto procesu.

Mezi hlavní organizátory kampaně, týkající se referenda o Brexitu, patřily hlavně dva spolky: Britain Stronger in Europe (Británie je mocnější v Evropě) a Vote Leave (Volte vystoupení, nebo hlasujte pro vystoupení!). První spolek vedl ty, kteří byli pro setrvání v Evropské unii. Poslední stáli v čele těch, kteří byli proti členství Spojeného království v EU. Každé uskupení získalo od státu v podobě grantu 600 tisíc liber, což v přepočtu přesahuje 766 tisíc eur. Kromě toho každý z těchto subjektů měl právo na bezplatné poštovné, prostor v médiích, zejména v televizi a také budovy pro konání akcí. Zároveň každé hnutí mohlo utratit 7 milionů liber (zhruba 8,9 milionů eur), které získaly z darů a dobrovolných příspěvků.

100 About | Theresa May. *Homepage* | Theresa May [online]. Dostupné z: <http://www.tmay.co.uk/about>

2.3 Klíčové postavy obou táborů a zároveň možní Cameronovi nástupci

Domníváme se, že vzhledem k tématu naší práce je relevantní se podívat na ideové a faktické vůdce těchto organizací, abychom potom mohli lépe pochopit proces vytváření prvního kabinetu Theresy Mayové.

Vedení v organizaci Vote Leave se ujali ti předáci Konzervativní strany, kteří nesouhlasili s premiérem Davidem Cameronem v otázce, která se týkala vztahu Velké Británie a Evropské unie. Ale je nutno dodat, že v organizaci Vote Leave se ocitli i politici z Labour Party, Liberálně-demokratické strany a také ze Strany nezávislosti Spojeného království (UKIP). Kromě toho Vote Leave měla mnoho příznivců mezi podnikateli a menšími občanskými sdruženími, kterých v poslední době stále přibývalo.

Ústřední postavou Vote Leave se stal Michael Gove, ministr spravedlnosti ve vládě Davida Camerona a jeho dlouholetý přítel. Další významnou figurou Vote Leave se stal člen dolní komory parlamentu (The House of Commons), konzervativec Boris Johnson,¹⁰¹ který ještě k tomu resignoval na post starosty Londýna. Očividně proto, že toužil vystřídat Davida Camerona v čele Konzervativní strany.

Navíc Vote Leave měla na své straně další ministry Cameronova kabinetu jako například Johna Whittingdaleho, Theresu Villiersovou, Chrise Graylinga a mimo jiné také i ministra práce a důchodů Iaina Duncana Smitha, o němž jsme se již zmiňovali v podkapitole, věnované vládě Johna Majora, když jsme mluvili o tom, jak Iain Duncan Smith vedl vnitrostranickou opozici vůči Johnu Majorovi. Iain Duncan Smith však těsně před referendem, konkrétně 18. března 2016 z vlády vystoupil, což však bylo způsobeno zejména jeho konfliktem s Davidem Cameronem v otázce rozpočtové politiky.¹⁰² Kromě toho významným představitelem Vote Leave se stal Nigel Lawson, o němž také byl řeč v podkapitole 1.2.2 Margaret Thatcherová, když se navzdory tehdejší premiérce se odvážil

101 EU referendum: Time to vote for real change, says Boris Johnson - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-35626621>

102 'A compromise too far': Iain Duncan Smith's resignation letter in full | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2016/mar/18/iain-duncan-smith-resignation-letter-in-full>

podporovat členství Spojeného království v EMS, a zřejmě proto musel svoji funkci The Chancellor of the Exchequer uvolnit Johnu Majorovi.

Britain Stronger in Europe také byla tvořena lidmi nejrůznějších politických smýšlení, a proto v její radách se ocitli jak konzervativci, tak i labouristé. Lídrem Britain Stronger in Europe se stal předseda obrovského koncernu Marks and Spencer konzervativec Stuart Rose, zatímco funkce výkonného ředitele Britain Stronger in Europe se ujal labourista Will Straw, syn Jacka Straweho, kterého jsme již také zmiňovali v podkapitole Tony Blair, protože zastával post ministra vnitra a následně i post ministra zahraničí ve vládě Tonyho Blaira a byl k němu velmi loajální, a to zejména ve vztahu k Evropské unii. Hlavním mluvčím (campaign spokesman) Britain Stronger in Europe se stal McGrory,¹⁰³ který dříve dělal kampaně pro Liberálně - demokratickou stranu.

2.4 Financování kampaní, a tudíž možné závazky a vliv prezidancializaci budoucího premiéra

Považujeme za velmi důležité se podívat na to, kdo poskytoval finanční dary oběma táborům, což by nám potom mohlo pomoci odhalit další souvislosti a vysvětlit jisté posuny ve vládě Theresy Mayové, protože v pozorování finanční podpory se obzvláště markantně zračí zájem politického či ekonomického subjektu a plní tak často roli politického determinantu.

2.4.1 Vote Leave

Vote Leave financoval hlavně miliardář Crispin Odey, milionář a dlouholetý sponzor Konzervativní strany Peter Cruddas, významný soukromý lobbista v Labour Party

103 How do I ... make sure Britain remains a member of the EU? | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/20/how-do-i-make-sure-britain-remains-member-of-eu>

John Mills a také Stuart Wheeler, který nejdříve sponzoroval Konzervativní stranu a následně Stranu nezávislosti Spojeného království (UKIP).¹⁰⁴

Zřejmě se očekávalo, že v průběhu kampaně představitele Vote Leave se pokusí vysvětlit voličskému bloku, jaké pozitivní důsledky bude mít Brexit, respektive vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie. Například, že budou zdůrazňovat větší nezávislost v procesech strategického rozhodování. Zároveň se očekávalo, že Vote Leave nebude klást tak velký důraz na imigraci příslušníků jiných členských států EU, jak to obvykle dělala Strana nezávislosti Spojeného království (UKIP). A právě absence podobného "extremismu" měla přilákat kolísající voliče zejména z řad středo-levicového a středo-pravicového politického spektra. Zatímco třeba UKIP samotná stejně jako i jiné podobné organizace se rozhodli samostatně provádět kampaň pro Brexit.

2.4.2 Britain Stronger in Europe

Podle mediálních sdělení lze usoudit, že hlavními sponzory Britain Stronger in Europe byli především vnuk zakladatele obchodní sítě Sainsbury's David Sainsbury, velmi známý podnikatel se světovým jménem Richard Branson a také v neposlední řadě významný britský finančník David Harding.¹⁰⁵

V souvislosti s Davidem Sainsburym se znovu vracím k napojení na Tonyho Blaira, a to nejen názorovému, ale i faktickému, protože David Sainsbury byl rovněž velmi štědrým sponzorem Labour Party, hlavně když ji vedl Tony Blair. Právě Blairova vláda zajistila Davidu Sainsburymu titul lorda borano of Turville. David Sainsbury nejen Labour Party, a tedy i Blairovu vládu finančně podporoval, ale dokonce se na ni i bezprostředně podílel, konkrétně tedy na resortu obchodu a průmyslu (Department of Trade and

104 Vote Leave pro-Brexit group launches - Business Insider. *Business Insider* [online]. Copyright © 2018 Business Insider Inc. All rights reserved. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://uk.businessinsider.com/vote-leave-pro-brexit-group-launches-2015-10>

105 Leading hedge fund manager backs campaign to stay in EU | Business | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2015/nov/12/leading-hedge-fund-manager-david-harding-campaign-stay-eu>

Industry). Zřejmě i proto byl někdy Tony Blair obviňován z toho, že obchoduje s tituly a rytířskými hodnostmi.¹⁰⁶

V průběhu kampaně pro setrvání Velké Británie v Evropské unii Britain Stronger in Europe se snažila voličům vysvětlit, že členství v EU je pro Spojené království ekonomicky výhodné a přidává hodnotu britskému hlasu ve světě, zatímco Brexit může mít nepředvídatelné, a proto i nebezpečné důsledky. Hlavní postavou v agitaci za setrvání Velké Británie v EU byl bezpochyby sám David Cameron, který však formálně nepatřil k žádné organizaci, která angažovala v kampani. Konzervativní strana ve vztahu k této otázce skutečně nebyla jednotná: kromě Borise Johnsona a ještě pěti ministrů Cameronovy vlády bylo pro Brexit téměř sto konzervativců, členů dolní komory parlamentu.¹⁰⁷ Je však zajisté pravda, že podobná situace byla také i v Labour Party, která byla tehdy v opozici. Její předseda Jeremy Corbyn se opakovaně vyjadřoval, aby Spojené království Velké Británie a Severního Irska zůstalo členem Evropské unie,¹⁰⁸ přitom značná část labouristů vedla kampaň pod heslem Labour In for Britain, zatímco jiná velká jejich část přimkla k stoupencům Brexitu. Ale třeba Skotská národní strana a Strana zelených Anglie a Walesu byly pro setrvání v EU.

2.5 Personální otázka pro Konzervativní stranu: kdo nahradí Davida Camerona?

Když David Cameron oznámil, že podá demisi, byl Boris Johnson považován britským tiskem za jednoho z nejpravděpodobnějších uchazečů o místo předsedy Konzervativní strany a post ministerského předsedy, byť on sám v té době nic takového ještě oficiálně nevyjádřil. Sice se skutečně očekávalo, že po vítězství euroskeptiků na referendu o Brexitu Boris Johnson bude kandidovat, ale s jeho osobou nebylo spokojeno mnoho spolustraníků, kteří mu vyčítali mimo jiné i nedostatek zkušenosti, které jsou

106 New Labour group Progress rejects GMB union 'outlaw' threat - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-18445895>

107 What does Brexit mean for party politics?. *Newsweek - News, Analysis, Politics, Business, Technology* [online]. Copyright © 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.newsweek.com/how-will-eu-referendum-affect-local-elections-468436>

108 Jeremy Corbyn: Labour will campaign for UK to stay in the EU | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2015/sep/17/jeremy-corbyn-labour-campaign-for-uk-stay-in-eu>

zapotřebí pro výkon funkce ministerského předsedy. Zřejmě z jejich řad vzešel nápad nominovat na obě pozice ministryni vnitra Theresu Mayovou, která na rozdíl do Borise Johnsona byla po celou dobu kampaně pro setrvání Spojeného království v Evropské unii. Tak se vygenerovala dvojice Borise Johnsona a Theresy Mayové, nejvíce reálných uchazečů o post stranického lídra a premiéra. Jenže vše se kardinálně změnilo, když Boris Johnsona v jistém smyslu šokoval veřejnost, 30. června 2016 oznámil, že nebude kandidovat ani na jeden z těchto postů. Odůvodnil to obavami, že by nedokázal zajistit straně patřičnou jednotu.¹⁰⁹ Zřejmě k tomuto kroku přispěla i další významná událost, a to, že svoji kandidaturu na post předsedy Konzervativní strany vyhlásil ministra spravedlnosti v Cameronově kabinetu Michael Gove. Michael Gove totiž byl považován ze největšího stoupence Borise Johnsona, zvláště co se týká agitace a kampaně před referendem o Brexitu. Všeobecně se tipovalo, že v případě Johnsonova vítězství Michael Gove získá druhou nejvýznamnější funkci ve vládě, tedy Chancellor of the Exchequer, což odpovídá ministru financí. Když Michael Gove oznamoval, že bude kandidovat, řekl, že si velmi váží všech kandidátů a že sám nikdy nechtěl být předsedou vlády, ale výsledky referenda o Brexitu ho velmi ovlivnily a rovněž došel k závěru, že bývalý starosta Londýna Boris Johnson není s to zajistit patřičnou odpověď aktuálním politickým výzvám a zformovat kabinet, který by efektivně řešil úkoly, které teď, po referendu nastanou.¹¹⁰

David Cameron po oznámení své demise, což bylo způsobeno výsledkem referenda o Brexitu, řekl, že jeho nástupce by měl provést sjezd Konzervativní strany už v říjnu 2016. Nicméně vedení strany se rozhodlo urychlit proces, a proto konzervativní poslanci museli určit dva kandidáty, kteří by se zúčastnili volby předsedy strany. Této volby se mělo zúčastnit přibližně 150 tisíc řadových členů Konzervativní strany. Původně Cameronova demise měla neoficiální charakter, a proto měl zůstat ve své funkci do

109 Boris Johnson rules himself out of Conservative leader race - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36672591>

110 Conservative MPs in uproar as Boris Johnson 'rips party apart' by withdrawing from leadership contest after ambush by Michael Gove. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/30/boris-johnson-wont-run-for-prime-minister-after-michael-gove-ent/>

října.¹¹¹ Ovšem situace se razantně změnila, když poslední uchazeč, respektive uchazečka o místa předsedy strany Andrea Leadsomová 11. července 2016 se vzdala své kandidatury. Motivovala to tím, že zdoluhavá kampaň by mohla mít pro Konzervativní strany negativní důsledky a ohrozila by tak její politickou a ekonomickou stabilitu.¹¹² V tomto případě Theresa Mayová zůstala jedinou kandidátkou na post předsedy strany a premiéra, a proto už 11. července 2016 se ujala vedení Konzervativní strany a následně, dva dny poté, 13. července byla jmenována premiérkou Spojeného království.¹¹³

Nástup Theresy Mayové do funkce byl samozřejmě nejvíce vnímán v kontextu s Brexitem, protože to znamenalo, že právě ona bude muset řídit proces vystoupení Velké Británie z EU. Bylo velmi pravděpodobné, že nová premiérka už v říjnu 2016 vyhlásí předčasné volby, aby si zajistila silný mandát při vyjednávání Evropskou unií o podmínkách Brexitu. To však Theresa Mayová neudělala, a volby se tak uskutečnily až 8. června 2017, v nichž Konzervativní strana ztratila faktickou většinu dolní komory (House of Commons). Získala 316 míst, a tak s Demokratickou unionistickou stranou, která obsadila deset křesel, dokázala svoji vládní pozici zachovat, byť s převahou o pouhý jeden hlas. Sice v médiích se objevovaly spekulace, že v dané situaci Theresa Mayová bude muset resignovat, aby ji ve funkci nahradil Philip Hammond, ale tyto spekulace nepotvrdily. Naopak podle časopisu Forbes obsadila Theresa Mayová po Angele Merkelové druhé místo v žebříčku nejvlivnějších žen světa.

111 David Cameron announces his resignation - full statement . *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/24/david-cameron-announces-his-resignation---full-statement/>

112 Theresa May set to be UK PM after Andrea Leadsom quits - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36763208>

113 David Cameron says being PM 'the greatest honour' in final Downing Street speech - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36778350>

2.6 Restrukturalizace vlády po referendu, vedená novou premiérkou Theresou Mayovou

Když se ve Velké Británii 23. června 2016 uskutečnilo referendum, v němž se 52% voličů vyslovilo pro odchod Spojeného království z Evropské unie,¹¹⁴ hned druhý den tehdejší premiér David Cameron, jenž agitoval proti Brexitu, oznámil, že v říjnu téhož roku podá demisi.¹¹⁵ Ovšem už 11. července 2016 bylo jasné, že jedinou kandidátkou na post předsedy strany a funkci ministerského předsedy je Theresa Mayová, a zřejmě proto předání moci bylo naplánováno na 13. července 2016.¹¹⁶

Theresa Mayová sestavila svůj, nový kabinet 14. července 2016. Přirozeně vzniklo Ministerstvo ve věci vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie. Rovněž vzniklo Ministerstvo pro mezinárodní obchod. Theresa Mayová mimo jiné také ustanovila hned čtyři tzv. státní ministry (Minister of State), kteří měli kontrolovat strategicky důležité oblasti a vysoké úředníky. Státní ministři nebyli řediteli svých resortů, přesto byli členy kabinetu a jejich úřad by se dal snad přirovnat k funkci vice-premiéra. Státním ministrem pro čerstvě vzniklé Ministerstvo pro mezinárodní obchod se stal Mark Price. Minister of State pro ministerstvo zdravotnictví se stal Philipp Dann. Stejnou funkci pro ministerstvo spravedlnosti získal Oliver Heald. Nick Hurd se stal státním ministrem pro ministerstvo ve věci byznysu, energetiky a průmyslové strategie (Minister of State for Climate Change and Industry).

Příznačné je ustanovení Olivera Healda státním ministrem pro ministerstvo spravedlnosti, protože předtím tuto funkci měl měl Dominic Raab, který se často považoval za prodlouženou ruku bývalého ministra spravedlnosti Michaela Goveho. Michael Gove totiž byl, jak jsme uvedli výše, ve vedoucí linii euroskeptiků, kteří vnímali výsledky referenda o Brexitu jako vlastní vítězství. Michael Gove také byl, jak jsme rovněž naznačili výše, často obviňován z toho, že de facto zradil svého významného

114 Britain Votes to Leave E.U.; Cameron Plans to Step Down - The New York Times. *The New York Times - Breaking News, World News & Multimedia* [online]. Copyright © [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/06/25/world/europe/britain-brexiteuropean-union-referendum.html>

115 Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887>

116 Theresa May set to be UK PM after Andrea Leadsom quits - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36763208>

názorového partnera v souvislosti s Brexitem a bývalého starostu Londýna Borise Johnsona, protože přetáhl na svoji stranu poslance, kteří před tím se chytali podpořit Borise Johnsona. Nakonec Boris Johnson se členem Mayové kabinetu stal a získal přitom velmi významnou funkci, post ministra zahraničí, zatímco Michael Gove musel se svými stoupenci vládu opustit.¹¹⁷

2.6.1 Boris Johnson

V křesle ministra zahraničí Boris Johnson vystřídal Philipa Hammonda, který byl de facto povýšen, protože se stal Chancellor of the Exchequer, což je funkce, která je považována druhou nejdůležitější hned po funkci ministerského předsedy. Stejně je to velmi zajímavé gesto ze strany Theresy Mayové, protože jak už jsme zmiňovali, Boris Johnson byl faktickým lídrem všech euroskeptiků, kteří přesvědčovali voliče, aby hlasovali pro Brexit. To však z Borise Johnsona učinilo hlavního Cameronova oponenta. A právě Theresa Mayová významnou podporovatelkou Davida Camerona. Navíc Boris Johnson podporoval Andreu Leadsomovou na post předsedkyně Konzervativní strany. Jak jsme uvedli v předcházející kapitole **Personální otázka pro Konzervativní stranu: kdo nahradí Davida Camerona?** Boris Johnson, který sám byl dlouhou dobu považován ze stranu euroskeptiků-konzervativců za největšího favorita na tento post, nakonec nekandidoval, ale rozhodl se podpořit Andreu Leadsomovou, protože podle jeho slov ta disponuje všemi nutnými dovednostmi, které funkce stranického lídra vyžaduje. Kromě toho Andrea Leadsomová podle Borise Johnsona lépe chápala finanční situaci než kdokoli jiný v parlamentu a zároveň podle Johnsonova oznámení má zkušenost s řízením na takové úrovni a v neposlední řadě je milá, vyrovnaná, má dobrý smysl pro humor a přirozenou autoritu.¹¹⁸ Boris Johnson též zdůraznil, že podle něho Andrea Leadsomová dokáže stranu sjednotit a je rovněž odbornicí přes otázky, které se týkají Evropské unie a také že velmi dobře vystupovala v průběhu kampaně na podporu vystoupení z EU, a proto má všechny

117 Theresa May's cabinet: Who's in and who's out? - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36785814>

118 Boris Johnson endorses Andrea Leadsom in Tory leadership bid | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jul/04/boris-johnson-endorses-andrea-leadsom-in-tory-leadership-bid>

možnosti, aby mohla zajistit skvělou budoucnost Velké Británie a Evropy po Brexitu.¹¹⁹ Boris Johnson nahromadil značnou popularitu mezi řadovými členy, zejména během kampaně před referendem o vystoupení Velké Británie z EU, a proto když oznámil, že sám kandidovat nebude, jeho podpora byla velmi důležitá, protože se mohla tehdy stát pro Andreu Leadsomovou velmi mocným trumfem v boji s Theresou Mayovou.

Boris Johnson je absolventem Oxfordské univerzity. Na moment vstupu do prvního Mayové kabinetu bylo mu 52 let. Boris Johnson byl typickým představitelem britské aristokracie. 8 let byl starostou Londýna, což už samo o sobě činí ho významnou postavou na politické aréně. Johnsonova image se někdy může jevit jako poněkud komická, avšak nelze mu vyčítat absenci charismatu.¹²⁰ Kromě toho Boris Johnson má zajímavou mediální schopnost třeba jen jednou krátkou větou zničit svého oponenta, a to tím, že postaví do směšné situace nebo dá mu takové označení, které se okamžitě chytí a je těžké se ho v důsledku zbavit. Kromě toho domníváme se, že v rámci výzkumu geneze příslušného ministra je nutno dodat, že Boris Johnson se narodil v New Yorku a dlouhou dobu měl dvě občanství: Velké Británie a Spojených států amerických. Posledního se vzdal teprve v roce 2017, zřejmě když měl mimořádně dobré kariérní výhledy ve Spojeném království.¹²¹

2.6.2 Liam Fox

Liam Fox sice byl v jedné Cameronově vládě, a to ministrem obrany, ale jen necelé dva roky, protože již 14. října 2011 musel podat demisi kvůli skandálu, který byl spojen s tím, že Liam Fox libovolně upravoval složení oficiálních delegací a zařazoval tam svého známého.¹²² Původně po Cameronově odstoupení také hodlal kandidovat na post předsedy

119 Boris Johnson endorses Andrea Leadsom in Tory leadership bid | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jul/04/boris-johnson-endorses-andrea-leadsom-in-tory-leadership-bid>

120 GILES EDWARDS AND JONATHAN ISABY. Boris v. Ken: how Boris Johnson won London. London: Politico's, 2008. ISBN 978-184-2752-258. s. 43.

121 Boris Johnson has renounced his U.S. citizenship - Feb. 9, 2017. *CNNMoney - Business, financial and personal finance news*[online]. Copyright © [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <http://money.cnn.com/2017/02/09/news/boris-johnson-us-citizenship/index.html>

122 Liam Fox quits as defence secretary - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-15300751>

Konzervativní strany.¹²³ Ale po prvním kole voleb stranického lídra začal podporovat Theresu Mayovou. Liam Fox řekl, že se rozhodl Theresu Mayovou nadále aktivně podporovat, spolupracovat s ní a vést agitaci v její prospěch. Tentýž den Liam Fox také oznámil, že se domnívá, že Theresa Mayová bude dobrou premiérkou pro Spojené království Velké Británie a Severního Irska.¹²⁴

Zde je však zajímavý empirický materiál pro porovnání: například jiný uchazeč o post předsedy strany Stephen Crabb, ministr práce a důchodového zabezpečení v poslední Cameronově vládě. Stephen Crabb získal 34 hlasy (zatímco Liam Fox jich měl pouze 16), ale také podpořil Theresu Mayovou na cestě k stranickému předsednictví, a tedy i předsednictví ve vládě. Dokonce řekl, že Theresu Mayovou upřímně podporuje a myslí si, že ona je jedinou kandidátkou, která může stranu spojit a vytvořit silnou a pospolitou vládu. Ovšem sám Stephen Crabb žádný podíl na této vládě nedostal.¹²⁵

V kabinetu Theresy Mayové Liam Fox získal post ministra pro mezinárodní obchod. Pro naši práci je relevantní, že Liam Fox je dalším ministrem v Mayové vládě, který před referendem aktivně podporoval Brexit.¹²⁶ Byl dokonce i vice-prezidentem skupiny, která spojovala odpůrce evropské integrace a jmenovala se Konzervativci pro Velkou Británii (Conservatives for Britain).

Liam Fox se také dostal do konfliktu s ministrem zahraničí Borisem Johnsonem. Spor získal mediální pozornost natolik, že premiérka Theresa Mayová musela je veřejně "krotit" a vyzývat k usmíření, respektive k tomu, aby zanechali svých her a vrhli se do práce. Liam Fox totiž napsal Borisi Johnsonovi krátký dopis, kde se pohoršoval nad jeho chováním jakožto ministra zahraničí Velké Británie. Hlavně zdůraznil to, že britský

123 Michael Gove and Theresa May head five-way Conservative race - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36671336>

124 Liam Fox: 'I will campaign for Theresa May' - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/av/uk-politics-36718458/liam-fox-i-will-campaign-for-theresa-may>

125 Who is in Theresa May's new Cabinet? Full line-up after Tory Prime Minister's bombshell reshuffle - Mirror Online. *Mirror Online: The intelligent tabloid. #madeuthink* [online]. Copyright © 2018 MGN Limited [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/who-theresa-mays-new-cabinet-8410715>

126 Who is Liam Fox? Meet the new Secretary of State for International Trade. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/0/who-is-liam-fox-meet-the-new-secretary-of-state-for-international/>

obchod s jinými zeměmi nemůže prosperovat, když do něj zasahuje ministerstvo zahraničních věcí v čele s Borisem Johnsonem.¹²⁷ Ale zřejmě další vývoj byl pro premiérku vyhovující, protože neshledala nic, co by pro ni bylo z hlediska vnitřní disciplíny kabinetu neúnosné, a tak oba ministry ve vládě i nadále ponechala.

2.6.3 Chris Grayling

Chris Grayling je pro nás z hlediska probíraného tématu zajímavý tím, že byl ve vládě Davida Camerona nepřetržitě již od roku 2010, byť vystřídal přitom různá ministerstva. V kabinetu Theresy Mayové získal ministerstvo dopravy. Graylingovo jmenování může také svědčit o jedné konfliktní linii, kterou jsme již popsali, a sice napětí s Michaelem Govem. Poslední, když vystřídal v roce 2015 Chrise Garlinga v křesle ministra spravedlnosti, tak neskryval, že není nadšen těmi změnami a inovacemi, které tam jeho předchůdce zavedl.¹²⁸

2.6.4 Andrea Leadsomová

V žádném případě není třeba si myslet, že Andrea Leadsomová odešla do politického stínu. Naopak, zřejmě Theresa Mayová ocenila její postup, který se v jistém ohledu může být kvalifikován jako loajálita, a pověřila Andreu Leadsomovou vedením ministerstva životního prostředí.¹²⁹ Toto gesto Theresy Mayové může ještě více získat na váze, když zohledníme, že Andrea Leadsomová též působila i v Cameronových kabinetech, a to jako City Minister, potom jako státní ministryně pro ekonomiku na ministerstvu financí a v době referenda o Brexitu jako státní ministryně pro energetiku, což

127 Theresa May tells feuding ministers to 'stop playing games' and get on with the job. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/14/theresa-may-tells-feuding-ministers-to-stop-playing-games-and-ge/>

128 Criminal courts charge to be scrapped by government - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 31.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-34993428>

129 Theresa May brings Andrea Leadsom into government as environment secretary - as it happened | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/blog/live/2016/jul/14/theresa-may-cabinet-reshuffle-boris-johnson-philip-hammond-rules-out-emergency-budget>

znamená, že byla Davidem Cameronem pověřena hlavně dozorem na tomto strategicky velmi významném ministerstvu.

2.6.5 Další státní ministři

Po uplynutí několika dní Theresa Mayová ustanovila další tzv. státní ministry. Tak například Brandon Lewis a Robert Goodwill se stali státními ministry pro ministerstvo vnitra s tím, že Brandon Lewis se měl dohlížet na činnost policie a záchranných služeb,¹³⁰ zatímco Robert Goodwill byl pověřen imigrační politikou.¹³¹ Státním ministrem pro ministerstvo kultury, hromadných sdělovacích prostředků a sportu se stal Matt Hancock.¹³² Joseph Johnson se stal státním ministrem hned pro dva resorty: pro ministerstvo školství a také pro ministerstvo byznysu, energetiky a odvětvové strategie (Minister of State for Universities, Science, Research and Innovation), kde byl pověřen kontrolou vysokoškolské sféry a vědecké činnosti. Tuto poslední funkci Jo Johnson zastával už i v kabinetu Davida Camerona.¹³³ Státním ministrem pro ministerstvo dopravy se stal John Hayes. Pro ministerstvo práce a důchodových věcí tuto funkci obdržel Damian Hinds¹³⁴ a state minister pro ministerstvo zahraničního obchodu se stal Greg Hands.

Všeobecně tato změna kádrové konstelace působí dojmem, že Theresa Mayová kladla hlavní důraz na to, aby ze svého kabinetu odstranila především ty, kteří byli zvláště blízcí s Davidem Cameronem. I když například Greg Hands byl také i v Cameronově

130 The Rt Hon Brandon Lewis MP - GOV.UK. *Welcome to GOV.UK* [online]. Copyright © Crown copyright [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/people/brandon-lewis>

131 Leave campaigners among junior ministerial appointments as Remainners resign | PoliticsHome.com. *PoliticsHome.com | Breaking politics and political news for Westminster and the UK* | PoliticsHome.com [online]. Dostupné z: <https://www.politicshome.com/news/uk/political-parties/conservative-party/news/77369/leave-campaigners-among-junior-ministerial>

132 New jobs for East Anglian MPs as ministers in May government | Anglia - ITV News. *Redirecting to https://www.itv.com/* [online]. Copyright © Copyright ITV plc 2018 [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.itv.com/news/anglia/2016-07-16/new-jobs-for-east-anglian-mps-as-ministers-in-may-government/>

133 Jo Johnson MP - GOV.UK. *Welcome to GOV.UK* [online]. Copyright © Crown copyright [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/people/jo-johnson>

134 Who is new education secretary Damian Hinds, what's his voting record, what school did he go to and does he have children?. *News, sport, celebrities and gossip | The Sun* [online]. Copyright © News Group Newspapers Limited in England No. 679215 Registered office [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <https://www.thesun.co.uk/news/5298887/education-secretary-damian-hinds-reshuffle-voting-record/>

vládě, ovšem tehdy měl daleko významnější post, než získal teď, a sice The Chief Secretary to the Treasury.

2.6.6 Odchod z vlády George Osborna a nástup na jeho místo Philipa Hammonda

Potvrzením teze zrekapitulované v posledním odstavci předcházející kapitoly je také odchod za kabinetu George Osborna, jemuž média předpovídala funkci ministra zahraničních věcí. Ale když vezmeme v úvahu zmíněný princip, kterému sledovala Theresa Mayová v rámci mocenské konstelace, tak Osbornův odchod z vlády nebude překvapením, protože George Osborne byl pravou rukou Davida Camerona.¹³⁵

Na jeho pozici, která je v kabinetu všeobecně považována za druhou nejvýznamnější po premiérovi, nastoupil Philip Hammond, který před tím byl v čele ministerstva zahraničí. Celkově Philip Hammond má z hlediska politologa zajímavou genezi, protože Philip Hammond již také byl v čele dopravy (2010-2011) a dokonce i ministerstva obrany (2011-2014).

2.6.7 Jeremy Hunt

V souvislosti s odstraňováním lidí, kteří tvořili blízké okolí Davida Camerona bude pro naši práci relevantní osobnost Jeremyho Hunta, který patří mezi nevýznamnější politiky z řad konzervativců. Velmi vehementně totiž propagoval myšlenku druhého referenda o Brexitu. Již při sestavování první Mayové vlády tvrdil, že nový premiér, respektive premiérka by měla podniknout jednání ohledně podmínek jednotného trhu s Evropskou unií a následně by měla nechat o tom hlasovat. Podle Huntových slov ani není nutné uskutečňovat druhé referendum. Stačilo by vyhlásit celonárodní volby, v nichž by voliči mohli podpořit, nebo nepodpořit cestu, kterou vláda vytyčila. Jeremy Hunt také byl velice osobitý a stál na svém, když neustále tvrdil, že Spojené království musí jednotný trh s EU zachovat, ale je zároveň nezbytné dosáhnout jakéhosi "rozumného kompromisu" s

135 George Osborne made first secretary of state in cabinet reshuffle | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 11.04.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2015/may/08/george-osborne-made-first-secretary-of-state-in-cabinet-reshuffle>

Evropskou unií, co se týká podmínek volného pohybu pracovní síly. Jeremy Hunt byl totiž přesvědčen o tom, že lze zachovat všechny ekonomické výhody, které Velká Británie v rámci EU měla a přitom by Spojené království kontrolovalo a regulovalo migraci.¹³⁶

Jeremy Hunt se domníval, že Velká Británie neměla by hned zahajovat mechanismy a procesy, které plynou z článku 50 Lisabonské smlouvy (v tomto článku se popisují procedurální postupy vystoupení z Evropské unie), protože v tomto případě, říkal Jeremy Hunt, by byla jednání omezena délkou pouhých dvou let, po jejichž uplynutí by mohla Velká Británie být vyloučena z EU, aniž by byla uzavřena nová smlouva, která by regulovala vzájemný vztah Spojeného království a Evropské unie.¹³⁷

Je důležité podotknout, že Jeremy Hunt byl v kabinetu Davida Camerona nepřetržitě od roku 2012, a to v čele ministerstva zdravotnictví. V první vládě Theresy Mayové Jeremy Hunt nejen zůstal, ale dokonce i zachoval svoji funkci. A zachovává ji stále i na moment napsání této práce. Je pravda, že některými výroky vlastně podpořil novou premiérku Theresu Mayovou. Mimo jiné Jeremy Hunt často říkal, že by britské úřady měly zakročit proti projevům xenofobie, která prudce stoupla po vyhlášení výsledků referenda. Podle řady průzkumů otázka migrace byla pro mnohé, kdo hlasovali pro Brexti, právě klíčovou.

23. června 2016 Spojené království Velké Británie a Severního Irska uskutečnilo referendum ohledně členství země v Evropské unii. V referendu 52% voličů hlasovalo pro vystoupení Velké Británie z EU. Tehdejší ministerský předseda Velké Británie David Cameron v průběhu kampaně vyzýval, aby voliči hlasovali proti Brexitu, a proto, když výsledky referenda byly zveřejněny, oznámil, že na konci října 2016 podá demisi. Ovšem již 11. července 2016 jedinou kandidátkou na post předsedy Konzervativní strany a do funkce premiéra zůstala tehdejší ministryně vnitra Theresa Mayová. Předání moci tak bylo

136 Jeremy Hunt sieht nach Brexit Chance für 2. EU-Referendum. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © Frankfurter Allgemeine Zeitung GmbH 2001 [cit. 11.04.2018]. Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/brexit/jeremy-hunt-sieht-nach-brexit-chance-fuer-2-eu-referendum-14312625.html>

137 Jeremy Hunt sieht nach Brexit Chance für 2. EU-Referendum. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © Frankfurter Allgemeine Zeitung GmbH 2001 [cit. 11.04.2018]. Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/brexit/jeremy-hunt-sieht-nach-brexit-chance-fuer-2-eu-referendum-14312625.html>

naplánováno na 13. července 2016. Theresa Mayová zformovala svůj první kabinet ve dnech 13. až 14. července 2016. Poprvé vzniklo ministerstvo, které se zabývalo vystoupením Spojeného království z Evropské unie a ministerstvo zahraničního obchodu. Zároveň také se naplnila očekávání ohledně většího zastoupení žen v kabinetu. Zejména k tomu přispělo to, že hned dvě ženy získaly velmi významné portfeje, a sice povýšení Amber Ruddové, která zastávala post ministryně energetiky a životního prostředí v druhém kabinetu Davida Camerona. Ta získala funkci ministryně vnitra. Druhým významným posunem bylo jmenování bývalé ministryně spravedlnosti Elizabeth Trussové Lord Chancellor neboli Lord High Chancellor of Great Britain. Je také pravda, že ženy stále tvořily zhruba pouze třetinu prvního kabinetu Theresy Mayové. Přitom jisté překvapení vzbudilo jmenování Borise Johnsona ministrem zahraničí. Mimochodem britský tisk v této souvislosti rád připomínal urážlivé vystupování Borise Johnsona, které se dotýkalo i představitelů značným minorit žijících na území Spojeného království Velké Británie a Severního Irska.¹³⁸

138 Who is in Theresa May's new Cabinet? Full line-up after Tory Prime Minister's bombshell reshuffle - Mirror Online. *Mirror Online: The intelligent tabloid. #madeuthink* [online]. Copyright © 2018 MGN Limited [cit. 11.04.2018]. Dostupné z: <https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/who-theresa-mays-new-cabinet-8410715>

Závěr

V této práci jsme věnovali prvnímu kabinetu Therey Mayové, a to v algoritmu prezidencializace, jak ji definují a popisují Richar Heffernan a Paul Webb ve svém článku *The British Prime Minister*. Zaměřili jsme se sice na celý kabinet, a to ve vztahu k premiérce, neboť zkoumáme proměnu vztahů ministerského předsedy se svými ministry s ohledem na evropskou integraci, respektive s důrazem na Brexit. V naší práci jsme se zaměřovali jen na ty ministry, jejichž osobitost a způsob vystupování způsoboval, nebo mohl způsobovat změny uvnitř kabinetu, a tudíž byl jejich profil pro náš výzkum relevantní. Ostatní členy kabinetu, kteří dle našeho mínění v tomto ohledu nevynikali, jsme pominuli i přesto, že třeba jejich jméno v médiích a společnosti rezonovalo, a to třeba i v kontextu vládní politiky. Sledovali jsme přitom genezi jednotlivých ministrů, aby nám to pomohlo lépe pochopit jednak jednání samotné Theresy Mayové jednak jsme se pokusili odhalit jiné souvislosti, které by mohly více projasnit stoupání či pokles prezidencializačních tendencí britských premiérů v osoboě Theresy Mayové v průběhu prvního roku vládnutí.

Vzhledem k tématu naší práci bylo relevantní, že místo v kabinetu získal Boris Johnson, a to místo velmi významné - křeslo ministra zahraničí. Právě Boris Johnson, jak jsme řekli, byl jedním z nejaktivnějších stoupců toho, aby Velká Británie opustila Evropskou unii. Po uskutečnění referenda, jehož výsledek byl ve prospěch euroskeptiků, Boris Johnson se zdál být největším favoritem na post ministerského předsedy, ale ku překvapení mnohých nakonec odmítl kandidovat. Oznámil přitom, že se necítí, že by byl schopen zajistit stabilitu a vnitřní jednotu strany.

Liam Foxe jsme zkoumali v naší práci trochu podrobněji. Zejména proto, že podporoval Brexit a byl jmenován ministrem mezinárodní obchodu Velké Británie. Liam Fox, jak jsme popsali výše, také se ucházel o post předsedy Konzervativní strany, ale získal minimální počet hlasů.

Philip Hammond získal funkci, která odpovídá pozici ministra financí. Ve vládě Davida Camerona zastával post ministra zahraničí. V minulosti by také ministrem obrany a dopravy. Pilip Hammond nastoupil do funkce, kterou před tím zastával George Osborne, který opustil kabinet na vlastní žádost.

Amber Ruddová, která předtím téměř rok byla v čele ministerstva energetiky a globálního oteplování, vystřídala samotnou Theresu Mayovou ve funkci ministryně vnitra. Ve vztahu k předmětu našeho výzkumu lze si všimnout, že Theresa Mayová se skutečně snažila Konzervativní stranu sjednocovat, a to v rovině kádrové politiky, což můžeme vidět na příkladě i Amber Ruddové, která ještě 9. června 2016 se zúčastnila televizních debat, kde se probírala právě otázka vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie. Amber Ruddová byla tam s Nicolou Sturgeonovou (tehdejší skotskou premiérkou, která je ve funkci i v moment psaní této práce) a Angelou Eaglovou (v minulosti na exekutivě sice se také podílela, ale ani v Cameronově ani v Mayové kabinetě se jí místo nenašlo). Všechny tři dámy v té době striktně hájili základní linii toho, aby Velká Británie zachovala své členství v Evropské unii.¹³⁹ A právě proti nim tam stála Gisela Stuartová. Amber Ruddové kromě Gisely Stuartové vášnivě oponovali Boris Johnson a Andrea Leadsamová, jimž jsme se věnovali relativně podrobně vzhledem k jejich ambicím a stejnému přání získat funkci předsedy Konzervativní strany a post ministerského předsedy Velké Británie.

Elizabeth Trussová, která předtím byla ministryní životního prostředí, získala funkci ministryně spravedlnosti a také stala se The Lord Chancellor. V čele tohoto resortu vystřídala Michaela Goveho, jemuž žádné místo v kabinetu nabídnuto nebylo. Jelikož téma naší práce reflektuje problematiku prezidencializaci uvnitř britského kabinetu, považujeme za důležité poznamenat, že už dubnu 2017 členové vlády požadovali po premiérce Therese Mayové, aby Elizabeth Trussová opustila post The Lord Chancellor a aby tato funkce byla oddělena od funkce ministra spravedlnosti,¹⁴⁰ protože ze strany Elizabeth Trussové došlo k sérii chyb při vykonávání obou funkcí, respektive tyto funkce byly sloučeny už poměrně dávno, a to rozhodnutím Tonyho Blaira.

139 Amber Rudd: We don't know what we get if we leave - ITV News. *Redirecting to* <https://www.itv.com/> [online]. Copyright © Copyright ITV plc 2018 [cit. 26.02.2018]. Dostupné z: <http://www.itv.com/news/update/2016-06-09/amber-rudd-we-dont-know-what-we-get-if-we-leave/>

140 Liz Truss should be stripped of Lord Chancellor role, Cabinet ministers urge Theresa May. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 26.04.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/05/cabinet-ministers-call-prime-minister-strip-liz-truss-lord-chancellor/>

Michaela Fallona jsme neprobírali, protože jsme zde žádný zvláštní vztah s premiérkou, ať už pozitivní, či negativní nepoznamenali ani jako možnost. Ovšem je příznačné, že Michael Fallon zachoval svoji funkci ministra obrany, kterou zastával již od roku 2014, tedy v Cameronově vládě.

Totéž platí i pro Davida Davise, který se ve svých šedesáti osmi letech ujal vedení ministerstva vystoupení Velké Británie z Evropské unie. David Davis byl už dlouho jakýmsi veteránem tábora euroskeptiků. Má však také jisté napojení na Davida Camerona, protože v jeho stínovém kabinetě byl stínovým ministrem vnitra.

Justine Greeningová se stala ministryní školství místo Nicky Morganové. Před tím byl ministryní mezinárodního rozvoje. Justine Greeningové jsme se také nevěnovali v naší práci z důvodu absence materiálů, které by ilustrovali jejich vztah s premiérkou ve vztahu k Evropské unii. Ale zároveň považujeme za důležité zmínit, že Justine Greeningová na konci června 2016, kdy po celém světě probíhaly gay-parády, napsala, že je ve šťastném vztahu se ženou. Nezmiňovali bychom to v naší práci, kdyby to zůstalo osobní záležitostí Justine Greeningové, ale příznačné je to právě z toho důvodu, že i po tomto oficiálním výroku získala ministerský post v kabinetu, který formují konzervativci.

Co se týká další návaznosti na Davida Camerona ve vládě Theresy Mayové, tak je z hlediska politologického zajímavá osobnost Gavin Williamson, který byl osobním premiérovým tajemníkem v parlamentu. V Mayové kabinetu se stal hlavním parlamentním stranickým organizátorem, což lze vnímat jako opravdu značné povýšení, protože člověk v této funkci mimo jiné komunikuje s poslanci a zajišťuje parlamentní stranickou disciplínu, a také možná proto má velký vliv uvnitř strany. Málodky komunikuje s novináři a téměř se neobjevuje na veřejných vystoupeních. Věnovali jsme se rovněž Jeremyho Hunta, který také byl velmi blízký k Davidu Cameronově. Řekli jsme, že navzdory očekávání Jeremy Hunt svoje místo ministra zdravotnictví v kabinetu zachoval. Zmínili jsme taktéž Chrise Graylinga, který vedl kampaň Theresy Mayové během voleb lídra Konzervativní strany. Chris Grayling se ujal vedení ministerstva dopravy.

Pro naši práci další vypovídací hodnotu může mít ten politický krok Theresy Mayové, že našla místo ve svém kabinetu Andree Leadsamové, a to resort zabývající se životním prostředím a zemědělstvím. Naši pozornost to budí proto, že Andrea Leadsamová

také kandidovala na post předsedkyně Konzervativní strany. Následně však nečekaně stáhla svoji kandidátku a uvolnila tak cestu Therese Mayové.

Poměrně značnou změnou pro kabinet bylo jmenování Damian Green ministrem práce a důchodů. Kdysi v koaliční vládě Damian Green byl náměstkem ministra migrace a ministra spravedlnosti. Potom následovala téměř dvouletá pauze, protože od roku 2014 do vstupu do Mayové kabinetu Damian Green žádnou funkci v exekutivě neměl.

Ministrem Severního Irska se stal James Brokenshaire. Ten už před tím pracoval s Theresou Mayovou na ministerstvu vnitra, kde se zabýval otázkami migrace. James Brokenshaire před svým zvolením do parlamentu byl pracovníkem mezinárodní právnické firmy. V letech 2011 až 2015 zastával post náměstka na ministerstva bezpečnosti a byl zodpovědný za boj s terorismem. A právě byl to James Brokenshaire, kdo rozpracoval antiteroristickou strategii vlády.

Celkově lze říct, že fenomén prezidencializace v jistém smyslu je Therese Mayové vlastní. Když se stala premiérkou bylo jí 59 let. Zdá se, že velmi dlouho se snažila si vybudovat image velmi spolehlivé a i trochu cynické političky, která vždy ve správný moment dokáže přesvědčit své spolustraníky, že právě on je tou nejlepší kandidátkou na post ministerského předsedy, zatímco všichni její potenciální soupeři tak či onak byli odsouzeni k prohře v důsledku referenda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie. Už z dřívějších vyjádření Theresy Mayové bylo patrné, že aspiruje být premiérkou. Je však pravda, že v té politické konstelaci, která byla před Brexitem, mohla si Theresa Mayová spoléhat, že se premiérkou stane nejdříve až v roce 2018. Nicméně kartami zamíchalo právě ono referendum, které vyhlásil David Cameron a které on sám v důsledku prohrál. Toto referendum v jistém smyslu převrátilo naruby celou britskou politiku. Mohli jsme to pozorovat na četných příkladech, které jsme popsali a zanalyzovali výše. Zatímco už během volby stranického předsedy jednotliví kandidáti jeden za druhým opouštěli soutěž, Theresa Mayová stále více a více se snažila prezentovat jako politička, která je s to stranu sjednotit. V kontextu prezidencializace je taktéž pozoruhodný ten fakt, že právě Theresa Mayová dokázala se stát tmelem Konzervativní strany v tak nestabilní situaci. Může to ilustrovat, že britská premiérka obecně disponuje přirozenou autoritou mezi spolustraníky a na mezinárodním poli, kde politická reputace je

velmi křehká a může být zničena čímkoliv během jednoho okamžiku. Domníváme se, že právě tato schopnost, vědomí a znalost při politických zkušenostech a schopnostech "přežít" v politických džunglích dává jí možnost často jednat velkoryse, jak jsme to viděli na příkladu jmenování Borise Johnsona ministrem zahraničí, a zároveň vyžadovat poměrně důslednou loajalitu, čímž navazuje na prohlubování prezidencializace, o kterou se přičinili hlavně Margaret Thatcherová a Tony Blair. Domníváme se, že mezi základní politické rysy Theresy Mayové bychom měli řadit především nekompromisnost a občas poměrně silná vyjádření, a to i mezi spolustraníky.

Domníváme se, že i Theresa Mayová v prezidencializaci politiky do jisté míry pokračovala. Pokud se to někdy nezračilo tak silně jako u Tonyho Blaira či Margaret Thatcherové, lze usoudit, že to bylo z důvodů velmi specifické situace, která byla způsobena referendem o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie. Dalším vážným důvodem se mohlo to, že si Theresa Mayová byla vědoma toho, že musí stranu sjednotit, a proto činila vstřícná gesta. Nejspíše z tohoto důvodu se v její kabinetu se ocitla určitá množina euroskeptických konzervativců. Zároveň si Theresa Mayová na disciplínu a cit pro spravedlnost potrpěla: nejjasnější ukázkou asi může být případ Michaela Goveho, který nakonec musel z vlády odejít úplně.

Prezidencializace politiky v případě britského ministerského předsedy získala určité pole působnosti po Brexitu, protože případ nemá příliš obdob, a proto každý postup se spíše deskriptivně pozoruje, než se analyzuje a porovnává (ve smyslu komparativního paradigmatu). Zároveň Brexit vytvořil i určité přepony pro prohlubování prezidencializačních kroků britského premiéra, protože podle našeho názoru nemůže využívat všech autoritativních pák, zvláště v průběhu vyjednávání s orgány EU, aby následně mohla rozložit zodpovědnost a v případě určitých neúspěchů aby se nestala jediným terčem kritiky.

Každopádně došlo k velkému posunu, protože jednotliví ministři vlády si poměrně často dovolují poskytovat interview, kde zaznívají názory, které nemusí být úplně totožné s názory premiérky samotné. Přesto ve vládě zůstávají, i když se domníváme, že není ke všem přistupováno stejně: Theresa Mayová ve svém prvním kabinetu se zbavila značné

části lidí, kteří byli velmi spojeni s Davidem Cameronem, ale některé politiky, kteří k němu měli stejně blízko (ne-li blíže), ponechala, nebo dokonce povýšila.

Usuzujeme, že Brexit celkově prezidencializaci britského premiéra v určitých aspektech posílil a v některých naopak oslabil. To však podle nás bude mít dočasný charakter, neboť to, jaký bude skutečně trvalý důsledek Brexitu, záleží na tom, jak Theresa Mayová, jakožto ministerská předsedkyně, dokáže i nadále situaci využít ve svůj prospěch, tedy ve prospěch své osobní autority, což se nejspíše promítne i do samotné funkce premiéra.

Použitá literatura

1. 'A compromise too far': Iain Duncan Smith's resignation letter in full | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2016/mar/18/iain-duncan-smith-resignation-letter-in-full>
2. 'Tony Blair absolutely modelled himself on Mick Jagger' | Music | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 26.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2006/jan/06/popandrock>
3. About | Theresa May. *Homepage* | *Theresa May* [online]. Dostupné z: <http://www.tmay.co.uk/about>
4. Amber Rudd: We don't know what we get if we leave - ITV News. *Redirecting to https://www.itv.com/* [online]. Copyright © Copyright ITV plc 2018 [cit. 26.02.2018]. Dostupné z: <http://www.itv.com/news/update/2016-06-09/amber-rudd-we-dont-know-what-we-get-if-we-leave/>
5. At last, Jack Straw's role in making the case for the Iraq War is exposed | The Independent. *The Independent* | *News* | *UK and Worldwide News* | *Newspaper* [online]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/voices/chilcot-inquiry-report-jack-straw-role-in-iraq-war-exposed-a7123081.html>
6. BBC NEWS | Special Report | 1998 | 07/98 | Cabinet reshuffle | Blair sacks four and appoints 'enforcer'. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © BBC [cit. 28.03.2018]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1998/07/98/cabinet_reshuffle/140331.stm
7. BBC NEWS | Special Reports | 629 | 629 | Blair's Cabinet of '97 - where are they now?. *301 Moved Permanently* [online]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/629/629/6428025.stm

8. BBC NEWS | UK | UK Politics | Contender: Kenneth Clarke. *301 Moved Permanently* [online]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/4652729.stm
9. BBC NEWS | UK | UK Politics | The Basics | past_elections | 1992: Tories win again against odds. *301 Moved Permanently* [online]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/vote_2005/basics/4393317.stm
10. BBC NEWS | UK | UK Politics | The Basics | past_elections | 1997: Labour landslide ends Tory rule. *301 Moved Permanently* [online]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/vote_2005/basics/4393323.stm
11. BBC ON THIS DAY | 1 | 1990: Howe resigns over Europe policy. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 12.01.2018]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/november/1/newsid_2513000/2513953.stm
12. BBC ON THIS DAY | 10 | 1980: Thatcher 'not for turning'. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 02.12.2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/10/newsid_2541000/2541071.stm
13. BBC ON THIS DAY | 19 | 1970: Shock election win for Heath. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 12.11.2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/june/19/newsid_3829000/3829819.stm
14. BBC ON THIS DAY | 6 | 1975: UK embraces Europe in referendum. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright ©MMVIII [cit. 15.11.2017]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/june/6/newsid_2499000/2499297.stm
15. BECK, Ulrich. *Co je to globalizace?: omyly a odpovědi*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. Sociologická řada. ISBN 978-80-7325-123-9. s. 181
16. BENN, Tony. *Out of the wilderness: diaries 1963-67*. Repr. London: Arrow, 1988. ISBN 978-009-9586-708. s. 46

17. Boris Johnson endorses Andrea Leadsom in Tory leadership bid | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jul/04/boris-johnson-endorses-andrea-leadsom-in-tory-leadership-bid>
18. Boris Johnson has renounced his U.S. citizenship - Feb. 9, 2017 . *CNNMoney - Business, financial and personal finance news*[online]. Copyright © [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <http://money.cnn.com/2017/02/09/news/boris-johnson-us-citizenship/index.html>
19. Boris Johnson rules himself out of Conservative leader race - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36672591>
20. Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887>
21. Britain Stronger in Europe: A grassroots army gets to work – POLITICO. *European Politics, Policy, Government News - POLITICO*[online]. Copyright © 2018 POLITICO SPRL [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/britain-stronger-in-europe-a-grassroots-army-gets-to-work/>
22. Britain Votes to Leave E.U.; Cameron Plans to Step Down - The New York Times. *The New York Times - Breaking News, World News & Multimedia* [online]. Copyright © [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/06/25/world/europe/britain-brexiteuropean-union-referendum.html>
23. Conservative MPs in uproar as Boris Johnson 'rips party apart' by withdrawing from leadership contest after ambush by Michael Gove. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/30/boris-johnson-wont-run-for-prime-minister-after-michael-gove-ent/>

24. Criminal courts charge to be scrapped by government - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 31.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-34993428>
25. David Cameron announces his resignation - full statement. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/24/david-cameron-announces-his-resignation---full-statement/>
26. David Cameron says being PM 'the greatest honour' in final Downing Street speech - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36778350>
27. DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7.
28. ECCLESHALL, Robert. a Graham S. WALKER. *Biographical dictionary of British prime ministers*. New York: Routledge, 1998. ISBN 978-041-5187-213.
29. EDITED BY KATRIN AUDEL AND ARTHUR BENZ. *The Europeanisation of parliamentary democracy*. Transferred to digital print. Abingdon: Routledge, 2007. ISBN 04-153-7133-3.
30. Edmund Dell | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 28.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/news/1999/nov/04/guardianobituaries.obituaries>
31. EU referendum: Time to vote for real change, says Boris Johnson - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-35626621>
32. FOSTER, Christopher D. *British government in crisis, or, The third English revolution*. Portland, Or.: Hart, 2005. ISBN 978-18-4113-549-6. s. 159.
33. George Osborne made first secretary of state in cabinet reshuffle | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 11.04.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2015/may/08/george-osborne-made-first-secretary-of-state-in-cabinet-reshuffle>

34. GILES EDWARDS AND JONATHAN ISABY. Boris v. Ken: how Boris Johnson won London. London: Politico's, 2008. ISBN 978-184-2752-258.
35. GILLINGHAM, John. *Design for a new Europe*. New York: Cambridge University Press, 2006. ISBN 05-216-8664-4.
36. Harold Wilson | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 10.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/1995/may/25/obituaries>
37. HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. *Politické systémy*. Brno, 2011. ISBN 978-80-87474-23-5.
38. How do I ... make sure Britain remains a member of the EU? | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/20/how-do-i-make-sure-britain-remains-member-of-eu>
39. CHARLTON, Michael. *The price of victory*. London: British Broadcasting, 1983. ISBN 05-632-0055-3.
40. Interview for Financial Times | Margaret Thatcher Foundation. *Margaret Thatcher Foundation* [online]. Copyright © Margaret Thatcher Foundation 2018. All Rights Reserved. [cit. 12.01.2018]. Dostupné z: <http://www.margaretthatcher.org/document/106969>
41. Jeremy Corbyn: Labour will campaign for UK to stay in the EU | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2015/sep/17/jeremy-corbyn-labour-campaign-for-uk-stay-in-eu>
42. Jeremy Hunt sieht nach Brexit Chance für 2. EU-Referendum. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © Frankfurter Allgemeine Zeitung GmbH 2001 [cit. 11.04.2018]. Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/brexit/jeremy-hunt-sieht-nach-brexit-chance-fuer-2-eu-referendum-14312625.html>

43. Jo Johnson MP - GOV.UK. *Welcome to GOV.UK* [online]. Copyright © Crown copyright [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/people/jo-johnson>
44. Leading hedge fund manager backs campaign to stay in EU | Business | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2015/nov/12/leading-hedge-fund-manager-david-harding-campaign-stay-eu>
45. Leave campaigners among junior ministerial appointments as Remainers resign | PoliticsHome.com. *PoliticsHome.com | Breaking politics and political news for Westminster and the UK | PoliticsHome.com* [online]. Dostupné z: <https://www.politicshome.com/news/uk/political-parties/conservative-party/news/77369/leave-campaigners-among-junior-ministerial>
46. Liam Fox quits as defence secretary - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-15300751>
47. Liam Fox: 'I will campaign for Theresa May' - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/av/uk-politics-36718458/liam-fox-i-will-campaign-for-theresa-may>
48. Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007
49. Liz Truss should be stripped of Lord Chancellor role, Cabinet ministers urge Theresa May. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 26.04.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/05/cabinet-ministers-call-prime-minister-strip-liz-truss-lord-chancellor/>
50. Lord Healey obituary | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit.

- 11.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2015/oct/03/lord-healey>
51. LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri, 1997. Historická řada (Libri). ISBN 80-859-8329-X.
52. Mandelson gets second chance | UK news | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 28.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/uk/1999/oct/12/northernireland.reshuffle1999>
53. MARR, Andrew. *A history of modern Britain*. London: Macmillan, 2007. ISBN 978-0-330-43983-1.
54. MCGUIRE, Steven a Michael SMITH. *The European Union and the United States: competition and convergence in the global arena*. New York: Palgrave Macmillan, 2008. European Union series (Palgrave Macmillan (Firm)). ISBN 978-0-333-96862-8.
55. Michael Gove and Theresa May head five-way Conservative race - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36671336>
56. New jobs for East Anglian MPs as ministers in May government | Anglia - ITV News. *Redirecting to https://www.itv.com/* [online]. Copyright © Copyright ITV plc 2018 [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.itv.com/news/anglia/2016-07-16/new-jobs-for-east-anglian-mps-as-ministers-in-may-government/>
57. New Labour group Progress rejects GMB union 'outlaw' threat - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-18445895>
58. Obituary: Edmund Dell | The Independent. *The Independent | News | UK and Worldwide News | Newspaper* [online]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/obituary-edmund-dell-1122292.html>
59. PINDER, John. *European Community: the building of a union*. New York: Oxford University Press, 1991. ISBN 01-928-9225-8. s.12

60. PINDER, John. *The building of the European Union*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 1998. ISBN 01-928-9315-7.
61. POGUNTKE, Thomas. a Paul WEBB. *The presidentialization of politics: a comparative study of modern democracies*. New York: Oxford University Press, 2005. Comparative politics (Oxford University Press). ISBN 01-992-5201-7.
62. REITAN, E. A. *The Thatcher revolution: Margaret Thatcher, John Major, Tony Blair, and the transformation of modern Britain, 1979-2001*. Lanham, Md., c2003. ISBN 07-425-2203-2.
63. Robert K. Merton, Versatile Sociologist and Father of the Focus Group, Dies at 92 - The New York Times. [online]. Copyright © [cit. 29.12.2017]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2003/02/24/nyregion/robert-k-merton-versatile-sociologist-and-father-of-the-focus-group-dies-at-92.html>
64. SENDEN, Linda. *Soft law in European Community law*. Portland, Or.: Hart, 2004. ISBN 18-411-3432-5.
65. SCHWEIGER, Christian. *Britain, Germany and the future of the European Union*. New York: Palgrave Macmillan, 2007. ISBN 02-300-0809-7.
66. Sir Anthony Kershaw | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 18.11.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2008/may/02/conservatives>
67. Speech to the College of Europe ("The Bruges Speech") | Margaret Thatcher Foundation. *Margaret Thatcher Foundation* [online]. Copyright © Margaret Thatcher Foundation 2018. All Rights Reserved. [cit. 12.01.2018]. Dostupné z: <http://www.margaretthatcher.org/document/107332>
68. Thatcher papers show Falkland islands doubts in heart of Downing Street | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2017 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 02.12.2017]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2013/mar/22/thatcher-papers-show-falklands-doubts>
69. THATCHER, Margaret. *The Downing Street years*. London: HarperCollins, 1993. ISBN 00-025-5354-6.

70. The Rt Hon Brandon Lewis MP - GOV.UK. *Welcome to GOV.UK* [online]. Copyright © Crown copyright [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/people/brandon-lewis>
71. Theresa May brings Andrea Leadsom into government as environment secretary - as it happened | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/blog/live/2016/jul/14/theresa-may-cabinet-reshuffle-boris-johnson-philip-hammond-rules-out-emergency-budget>
72. Theresa May set to be UK PM after Andrea Leadsom quits - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36763208>
73. Theresa May tells feuding ministers to 'stop playing games' and get on with the job. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/14/theresa-may-tells-feuding-ministers-to-stop-playing-games-and-ge/>
74. Theresa May's cabinet: Who's in and who's out? - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36785814>
75. Tony Benn on the 1975 referendum | Coffee House. *Coffee House | Daily commentary on politics and current affairs* [online]. Dostupné z: <https://blogs.spectator.co.uk/2016/05/a-lesson-from-the-1975-referendum/>
76. Tony Blair confirms he is trying to reverse Brexit as he issues Ireland warning. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 28.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/12/04/tony-blair-confirms-trying-reverse-brexit-issues-ireland-warning/>
77. Tony Blair says UK could restrict immigration without Brexit | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 28.03.2018]. Dostupné

- z: <https://www.theguardian.com/politics/2017/sep/10/tony-blair-get-tough-on-immigration-to-stop-brexit>
78. Tony Blair: Brexit puts NI peace process at risk - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2018 BBC. [cit. 26.03.2018]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-42213623>
79. Tony Blair's revolting schooldays - The Scotsman. *The Scotsman - Scottish News* [online]. Copyright © [cit. 26.03.2018]. Dostupné z: <https://www.scotsman.com/news/tony-blair-s-revolting-schooldays-1-539767>
80. Treasury papers reveal cost of Black Wednesday | Politics | The Guardian. [online]. Copyright © 2018 Guardian News and Media Limited or its affiliated companies. All [cit. 13.01.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2005/feb/09/freedomofinformation.uk1>
81. Unhappy anniversary: Maastricht 25 years on | News | The Times & The Sunday Times. *The Times & The Sunday Times* [online]. Copyright © Times Newspapers Limited 2018. [cit. 13.01.2018]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/unhappy-anniversary-maastricht-20-years-on-7hqj8xn9h>
82. University - Britain & Europe - John Major & the Maastricht Treaty. *BRIT POLITICS - All About British Politics and History* [online]. Copyright © BRITOTOLOGY Ltd [cit. 13.01.2018]. Dostupné z: <http://www.britpolitics.co.uk/university-britain-europe-john-major-the-maastricht-treaty>
83. Vote Leave pro-Brexit group launches - Business Insider. *Business Insider* [online]. Copyright © 2018 Business Insider Inc. All rights reserved. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://uk.businessinsider.com/vote-leave-pro-brexit-group-launches-2015-10>
84. What does Brexit mean for party politics?. *Newsweek - News, Analysis, Politics, Business, Technology* [online]. Copyright © 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <http://www.newsweek.com/how-will-eu-referendum-affect-local-elections-468436>

85. Who is in Theresa May's new Cabinet? Full line-up after Tory Prime Minister's bombshell reshuffle - Mirror Online. *Mirror Online: The intelligent tabloid. #madeuthink* [online]. Copyright © 2018 MGN Limited [cit. 01.04.2018]. Dostupné z: <https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/who-theresa-mays-new-cabinet-8410715>
86. Who is Liam Fox? Meet the new Secretary of State for International Trade. *The Telegraph - Telegraph Online, Daily Telegraph, Sunday Telegraph - Telegraph* [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2018 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/0/who-is-liam-fox-meet-the-new-secretary-of-state-for-international/>
87. Who is new education secretary Damian Hinds, what's his voting record, what school did he go to and does he have children?. *News, sport, celebrities and gossip | The Sun* [online]. Copyright © News Group Newspapers Limited in England No. 679215 Registered office [cit. 29.03.2018]. Dostupné z: <https://www.thesun.co.uk/news/5298887/education-secretary-damian-hinds-reshuffle-voting-record/>
88. WIENER, Antje. a Thomas DIEZ. *European integration theory*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-922609-2.
89. WILSON, Frank Lee. *European politics today: the democratic experience*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, c1990. ISBN 01-329-2012-3.
90. *www.parliament.uk Home page - UK Parliament* [online]. Copyright © [cit. 12.12.2017]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/m13.pdf>

Teze závěrečné diplomové práce

Katedra politologie IPS FSV UK

Příjmení,
jméno:

Název práce:

Vedoucí práce:

Název

práce v AJ:

Studijní obor:

Semestr zadání:

Ak. rok podání:

Předpokládaný termín
dokončení:

Typ práce:

Zdůvodnění výběru práce (max 2000 znaků):

Předpokládaný cíl (max 1500 znaků):

Metodologie práce (max 1500 znaků):

Základní charakteristika tématu (max 1500 znaků):

Předpokládaná struktura práce (max 1400 znaků):

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Teze odevzdány dne:

podpis studenta/-ky

Schváleno vedoucím práce dne:

Schváleno garantkou/koordinátorem oboru dne:

podpis vedoucího práce

podpis garantky / koordinátora oboru